

»POLJE V MOZAIKU SLOVENSKE IN SVETOVNE KULTURNE DEDIŠČINE«

Pogled najstnikov OŠ Polje

ETNOLOGIJA

raziskovalna naloga

avtorice

Bizjak Neža

Repar Ines

Žabjek Natalija

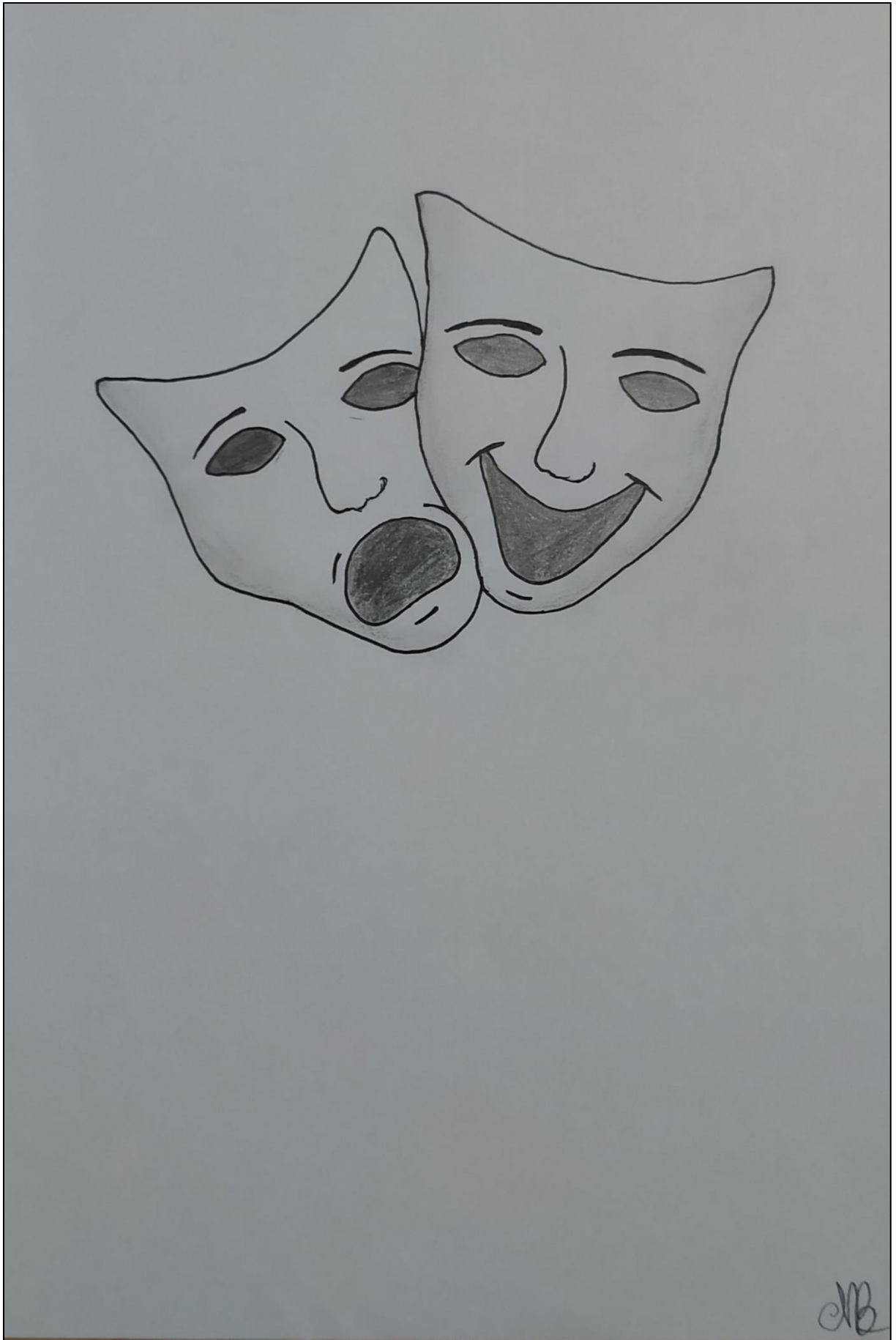
7. razred

mentorica

mag. Pecin Završan Tatjana

2021

OSNOVNA ŠOLA POLJE

AB

ZAHVALA

Pričujoča raziskovalna naloga predstavlja našo prvo takšno nalogo. Od nas je zahtevala veliko. Veliko pa smo se tudi naučile. Od načina, kako izbrati pravo literaturo za spoznavanje raziskovalnega problema do načina, kako se lotiti raziskovanja sploh. Skozi celotno delo nas je vodila naša mentorica, Tatjana Pecin Završan. Njej se za skrbno spremljanje nastajanja naloge, za vse napotke in preglede naloge, iskreno zahvaljujemo.

Zahvaljujemo se tudi učitelju Mladenu Kopasiću, ki je privolil v izvedbo intervjuja in tudi vsem učencem, ki so odgovorili na anketni vprašalnik.

KAZALO

1. UVOD.....	6
2. TEORETIČNI DEL RAZISKOVANJA.....	7
2.1. NA KRATKO O KULTURNI DEDIŠČINI.....	7
2.1.1. Definicije kulturne dediščine.....	7
2.1.2. Kulturna dediščina in njeno varovanje.....	8
2.2. KAJ JE UNESCO.....	9
2.3. KULTURNA DEDIŠČINA SLOVENIJE.....	10
2.3.1. Nesnovna kulturna dediščina.....	10
2.3.2. Snovna kulturna dediščina.....	13
2.3.2.1. Premična kulturna dediščina.....	13
2.3.2.2. Nepremična kulturna dediščina.....	17
2.4. KULTURNA DEDIŠČINA SVETA.....	18
2.4.1. Primeri snovne in nesnovne kulturne dediščine sveta.....	18
3. EMPIRIČNO RAZISKOVANJE.....	25
3.1. OPREDELITEV PROBLEMA.....	25
3.2. CILJI RAZISKOVANJA.....	25
3.3. HIPOTEZE.....	26
3.4. METODA DELA.....	26
4. UGOTOVITVE IN INTERPRETACIJA.....	40
4.1. KULTURNA DEDIŠČINA JE	40
4.2. POLJE JE KRAJ, KI JE BOGAT S STAVBNO IN SPOMENIŠKO KULTURNO DEDIŠČINO.....	47
4.3. STAVBA STARE ŠOLE NA SEZNAMU SLOVENSKE KULTURNE DEDIŠČINE.....	51
4.4. CERKEV MARIJINEGA VNEBOVZETJA V POLJU NA SEZNAMU SLOVENSKE KULTURNE DEDIŠČINE.....	56

4.5.	SPOMENIK AVSTRO-OGRSKEGA VOJAKA PRED POKOPALIŠČEM V POLJU NA SEZNAMU SLOVENSKE KULTURNE DEDIŠČINE.....	61
4.6.	INTERVJU Z UČITELJEM MLADENOM KOPASIĆEM.....	68
5.	ZAKLJUČEK.....	72
6.	LITERATURA IN VIRI.....	75

POVZETEK

Čeprav nosi naloga naslov "Polje v mozaiku slovenske in svetovne kulturne dediščine" s podnaslovom "Skozi oči najstnikov" je bil naš cilj osvetliti zavedanje, da se v majhnem kraju Polje, ki danes sodi med naselja na vzhodnem obrobju Ljubljane, nahaja veliko bogastvo kulturne dediščine, ki bi se ga morali zavedati vsi. Kulturna dediščina namreč identificira narod skozi čas in je pomemben za obstoj slehernega naroda na svetu. V množici velikih stvaritev ljudi pa se v Polju nahajajo izjemni primeri stavbne in spomeniške kulturne dediščine, ki bi lahko zaradi svoje izjemnosti, starosti ali pomembnosti v življenju krajanov, tako v preteklosti kot danes, bili na seznamu slovenske kulturne dediščine.

V raziskavi smo ugotovili, da učenci zadnjega triletja OŠ Polje menijo, da se tako cerkev Device Marije kot tudi spomeniško obeležje avstro-ogrskega vojaka v Polju lahko uvrsti v seznam slovenske kulturne dediščine. Sočasno pa so tudi mnenja, da se stavbe stare šole OŠ Polje ne uvrsti na seznam slovenske kulturne dediščine, čeprav gre za več kot 160m let staro šolsko poslopje, kjer se še vedno odvijajo šolske dejavnosti.

Kljub našim ugotovitvam oz. potrditvi ali zavrnitvi postavljenih hipotez smo mnenja, da je pričajoča raziskava lahko uvod v sprožitev bolj natančne, sistematično vodene raziskave, ki bi dala bolj verodostojne podatke ali uvrstiti obravnavane primere v seznam slovenske kulturne dediščine.

Ključne besede: Cerkev Device Marije, stara stavba OŠ Polje, spomenik AO vojaka, kulturna dediščina, Polje

1. UVOD

Varstvo in ohranjanje kulturne dediščine je v interesu države. Kulturna dediščina so namreč vsi materialni in duhovni dosežki ljudi, ki so živeli pred nami. Sem sodijo vsi arheološki predmeti in najdišča, stara mesta in vasi, stavbe (gradovi, dvorci, cerkve, samostani, mestne in podeželske hiše...). Dediščina so tudi stavbe in predmeti, ki so povezani s pomembnimi ljudmi in dogodki iz politične, gospodarske in kulturne zgodovine (npr. rojstne hiše, spominske sobe, tehnični predmeti posebne vrednosti ...)

Glede na to, da je pokrajina današnje Slovenije skozi čas vpeta v različne družbeno-politične dogodke, se le ti odražajo tudi v njeni kulturni dediščini. S ponosom lahko izpostavimo, da je na naših tleh najdišče najstarejšega glasbila na svetu, da imamo veliko ostankov iz antičnega obdobja, gradov in samostanov iz srednjega veka, mestnih hiš iz novega veka in številna spomeniška obeležja zlasti iz obdobja sodobnosti. Prav je tudi da omenimo, da so se na našem ozemlju oblikovale različne šege in navade, ki so edinstvene. Govorimo lahko o običajih pustovanja, navadah ob sv. Nikolaju ali Miklavžu, velikonočnih navadah in podobno. Prav je, da omenimo tudi, da so se pri nas oblikovale številne domače obrti, ki se ponekod ohranjajo še danes. Tako je lahko idrijska čipka krasila marsikateri dom v preteklosti, danes pa ima celo protokolarni pomen.

In kje se v izjemnem naboru primerov kulturne dediščine nahaja naš kraj, kraj kamor hodimo v šolo in preživljamo svoj vsakdanjik. Hodimo mimo zgradb, ki bi nam, če bi govorile, povedale, koliko let so stare, kaj vse so skozi čas doživele, kdo je lepo z njimi ravnal, kdo ne... Ali bi si želele, da se vrnejo določeni časi, ali pa si želijo spremembe. Zakaj?

Vse to nam bi nam lahko sporočile ali pa nam sporočajo s svojim obstojem, zato je prav, da jih ohranjamo. Ravno zaradi svoje starosti, edinstvenosti ali sporočilne vrednosti.

V raziskovalni nalogi bomo skušali predstaviti tri primere kulturne dediščine kraja Polje v Ljubljani, ki bi jih po našem mnenju lahko uvrstili v seznam slovenske kulturne dediščine. Spregovorili bomo o stari stavbi OŠ Polje, ki je danes stara že več kot 160 let in predstavlja eno izmed, če ne, najstarejšo šolsko stavbo na Slovenskem, kjer se še odvija pouk. Predstavili bomo tudi cerkev Device Marije v Polju, katere omemba se prvič beleži v 14. stoletju. In navsezadnje, želimo predstaviti še spomeniško obeležje avstro-ogrskega vojaka iz 1. svetovne vojne, saj je veliko krajanov iz Polja in okolice sestavljalo t. i. 17. pehotni polk, ki se je boril na soški in drugih frontah 1. svetovne vojne.

2. TEORETIČNA IZHODIŠČA

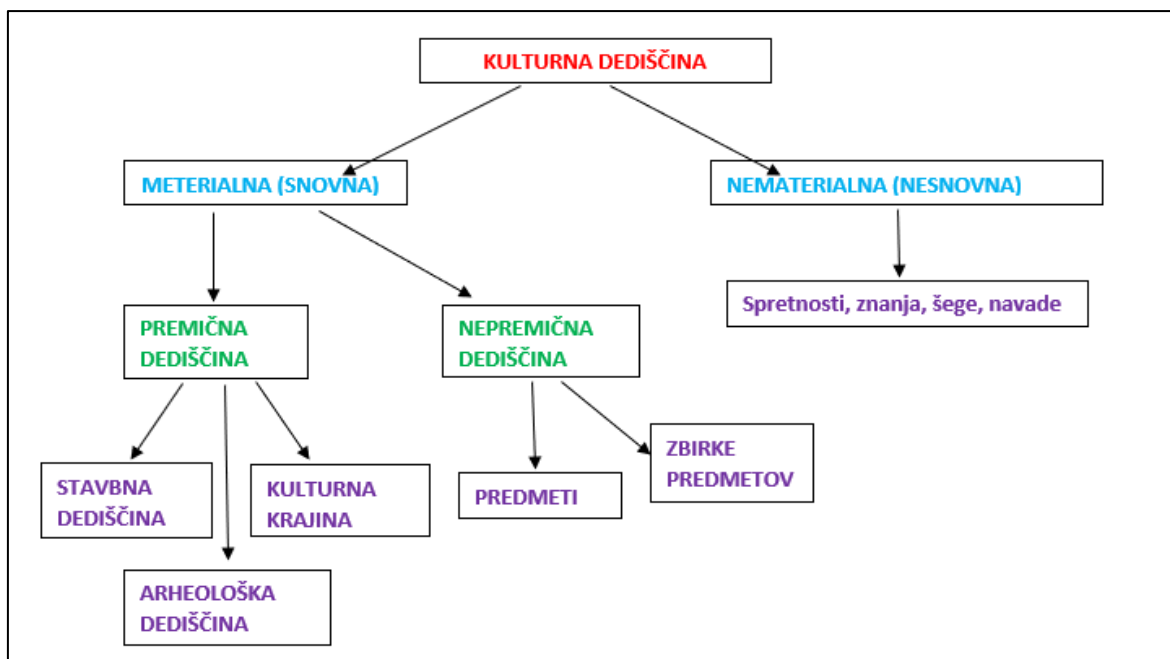
2.1. NA KRATKO O KULTURNI DEDIŠČINI

2.1.1 Definicije kulturne dediščine

Kulturna dediščina so človekove stvaritve in dejavnosti, ki nas obdajajo povsod: zgodovinska mesta, gradovi, cerkve, etnološki objekti in drugo. V dediščini je ohranjeno ljudsko izročilo, šege, navade, ki se prenašajo na mlajše rodove. (Naravna in kulturna dediščina)

Kulturna dediščina je del nas, del okolja in družbe v kateri živimo. Kulturna dediščina so viri in dokazi človeške zgodovine in kulture, ne glede na njihov izvor, razvoj in ohranjenost, ter s tem povezane kulturne dobrine. (Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije)

Kulturna dediščina niso naravne znamenitosti, ker to spada med naravno dediščino. Prav tako kulturna dediščina niso živa bitja (ljudje, rastline, živali).

Slika 1 : Kako razdelimo kulturno dediščino (Nekateri načini poučevanja kulturne dediščine na primarni stopnji izobraževanja, pridobljeno 14. 1. 2021)

Kulturno dediščino delimo na **materialno (snovna)** in **nematerialno (nesnovna)**.

Materialno oz. snovno kulturno dediščino delimo na premično kulturno dediščino in na nepremično kulturno dediščino. Premična kulturna dediščina so predmeti in zbirke predmetov. K nepremični kulturni dediščini pa uvrščamo stavbno dediščino, arheološko dediščino in kulturno krajino.

Med nematerialno oz. nesnovno kulturno dediščino uvrščamo spretnosti, znanja, šege in navade. (Nekateri načini poučevanja kulturne dediščine na primarni stopnji izobraževanja)

Nepremična kulturna dediščina so nepremičnine ali njihovi deli z vrednotami dediščine. Med nepremično dediščino spadajo: arheološka najdišča, stavbe, parki in vrtovi, spominski objekti in kraji, drugi objekti in naprave, naselja in njihovi deli ter kulturna krajina. (Nepremična dediščina)

Premična kulturna dediščina se hrani v muzejih. Muzeji so ustanove s tradicijo, ki skrbijo za zbirke predmetov kulturne dediščine, jih proučujejo in predstavljajo javnosti. Velik del premične dediščine hranijo tudi zasebni muzeji, verske skupnosti, društva, podjetja in posamezniki. Naš interes je, da nacionalno pomembno dediščino ohranimo zase in za prihodnje rodove na ozemlju Republike Slovenije. (Muzeji in premična dediščina)

Nesnovna kulturna dediščina so nesnovne dobrine, kot so znanja, veščine, prakse in z njimi povezani premičnine in kulturni prostori, kjer se ta dediščina predstavlja. Skupnosti, skupine in včasih tudi posamezniki prenašajo nematerialno kulturno dediščino iz roda v rod. (Nesnovna dediščina)

2.1.2. Kulturna dediščina in njeno varovanje

Za premično in nepremično kulturno dediščino skrbijo muzeji, arhivi in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije.

Za nematerialno (živo) kulturno dediščino (ustno izročilo, uprizoritve, šege in navade, gospodarska in obrtniška znanja, znanje o okolju, kulturni prostor) skrbi Koordinator varstva žive dediščine, ki ima sedež pri Inštitutu za slovensko narodopisje SAZU. (Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije)

Zaradi kulturne, znanstvene in splošne človeške vrednosti sta varstvo in ohranjanje kulturne dediščine v državnem interesu. Osnovna, kulturna funkcija kulturne dediščine je njeno neposredno vključevanje v prostor in aktivno življenje v njem, predvsem na področju vzgoje, posredovanja znanj in izkušenj preteklih obdobj. (Nepremična kulturna dediščina – kaj je to?)

2.2. KAJ JE UNESCO

Unesco je organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo. Bila je ustanovljena 16. novembra 1945. V Unesco je včlanjenih 192 držav. Glavni cilj organizacije, je prispevati k miru in varnosti s sodelovanjem držav na področjih izobraževanja, znanosti in kulture z namenom poglobiti splošno spoštovanje pravice, zakona prava ter človekovih pravic in osnovnih svoboščin. Je zelo pomemben za ohranjanje kulturne dediščine.

Unescova svetovna dediščina zajema območja, objekte in nesnovno dediščino, ki so pod zaščito organizacije UNESCO. Najstarejši seznam zajema nepremično kulturno ali naravno dediščino.

UNESCO konvencija o svetovni kulturni in naravni dediščini ščiti hkrati kulturne in naravne znamenitosti, ki imajo izredno univerzalno vrednost za vse narode in za človeštvo v celoti. Med več kot 1000 vpisanimi znamenitostmi so tudi štiri slovenske – dve naravni in dve kulturni. (UNESCO)

Slika 2: Znak UNESCA (Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo, pridobljeno 17. 1. 2021)

2.3. KULTURNA DEDIŠČINA SLOVENIJE

»Slovenija ima zelo bogato in raznoliko kulturno dediščino. Kulturna dediščina Srca Slovenije je neločljivo povezana z etnološkimi in stavbnimi posebnostmi še danes pretežno podeželskega območja. V Srcu Slovenije lahko dediščino spoznavate na domačijah z etnološkimi zbirkami in še živimi dejavnostmi, kakršna je npr. oglarstvo. Muzeji vas bodo povezali s časi, ko so tod nastajali po vsej Evropi zaželeni slamniki in ko so prebivalci živeli od brodarstva. Podeželska stavbna dediščina vas bo presenetila v Deželi kozolcev, prvem svetovnem muzeju teh sušilnih naprav, in na Veliki Planini s pastirskimi stani. Drugačen utrip preteklosti vam bodo pričarali obisk Bogenšperka in drugih gradov, samostana Stična in drugih krajev duhovne in sakralne dediščine ter potep med znamenitostmi mest, kot sta srednjeveški Kamnik in rudarstvom in železnico zaznamovana Litija.« (Kulturna dediščina, pridobljeno 11. 1. 2021)

2.3.1. Nesnovna kulturna dediščina Slovenije

Dediščina šeg in navad

»Šege in navade so usmerjevalke človekovega vedenja v njegovem osebnem, družinskem vsakdanjiku, v javnem življenju ter pri različnih slovesnostih in praznovanjih.«

Delimo jih na tri tematske skupine. Prva so življenjske šege in navade, ki spremljajo človeka ob pomembnih mejnikih kot je rojstvo, matura, diploma, poroka, smrt...V drugo skupino spadajo koledarske ali letne šege in navade, ki se nanašajo predvsem na cerkvene, posvetne praznike ter obrede v posameznem letu. Sem prištevamo npr. izdelavo jaslic, blagoslov butaric, martinovanje, pustovanje. Tretja skupina so delovne šege in navade, ki spremljajo opravila in delovne postopke kot je oranje, setev, košnja, ličkanje, koline, trgatev ter razna obrtniška dela. (Bogataj, 2005)

Pustovanje kot primer dediščine šeg in navad

Pustovanje je slovenski ljudski običaj katerega cilj je odgnati zimo in priklicati pomlad. Današnje praznovanje pusta je zelo drugačno kot je bilo to praznovanje pred stoletjem. Danes ta praznik praznujemo le na pustni torek, pred stoletjem pa je pust trajal celo obdobje. Začel se je po prazniku

svetih treh kraljev končal pa na pepelnico. Tako kot danes so se tudi včasih ljudje na pust oblačili v kostume. (Slovenski ljudski običaji, pridobljeno 9. 1. 2021, Bogataj, 2018)

Slika 3: Kurenti (Pust-zadnji dan »mesnih užitkov«, pridobljeno 9.1.2021)

Prehranska dediščina

»Raznolikost kulinarčne dediščine Slovenije je posledica stoletnih stikov na stičišču evropskih Alp, Mediterana in Panonske nižine.« (Kulinarčna dediščina in sodobnost, pridobljeno 10. 1. 2021)

Že od časa naših prednikov je imelo pomembno vlogo v prehrani mleko in mlečni izdelki, kot je na primer kislomleko, različne skute, tolminc in bovški sir. Od močnatih jedi so značilno slovenske koruzni in ajdovi žganci, rateški krapci, idrijski žlikrofi, štruklji in polenta. Dediščina kolin nam še vedno prinaša zlasti krvavice in pečenice. V Sloveniji poznamo zelo veliko enolončnic, kot je ričet, goveja juha, jota, bograč in druge mineštre. Za praznične priložnosti je značilna priprava raznih pogač, zaščitene prekmurske gibanice, od sladice tudi razni zavitki in seveda potica. (Bogataj, 2018)

Slika 4: Tradicionalne jedi na Slovenskem (Slovenske jedi, pridobljeno 10. 1. 2021)

Potica kot primer prehranske dediščine

Potica je ena izmed najbolj ohranjenih posebnosti naše prehranske in kulturne dediščine. Izdelana je iz kvašenega testa, sladkega ali slanega nadeva, zvita in pečena v okroglem modelu, z luknjo na sredini. Omenil jo je že Primož Trubar na sredi 16. stoletja. Njen recept pa je bil prvič omenjen v knjigi Janeza Vajkarda Valvasorja v Slavi vojvodine Kranjske leta 1689. Danes v Sloveniji poznamo že več kot 100 vrst potice. (Bogataj, 2018)

Slika 5: Orehova potica (Orehova potica, pridobljeno 10. 1. 2021)

2.3.2 Snovna kulturna dediščina

2.3.2.1. Premična kulturna dediščina

Transportna in prometna dediščina

Ljudje so skozi vso zgodovino iskali stvari, ki bi jim omogočile lažje in hitrejše premikanje ljudi in tovora po kopnem, vodi in zraku. (Premična kulturna dediščina, pridobljeno 12. 1. 2021)

V zimskem času so za premikanje, prevoz tovor in bremen uporabljali tudi smuči. Služile so jim tudi za zabavo. Bloška smučarska dediščina uvršča Slovenijo med najstarejša smučarska okolja v Evropi in na svetu. Zimsko prevozno sredstvo pretežno mladih pa se imenuje pležuh. Najstarejše slovensko morsko plovilo je izklesan lesen čoln drevak, imenovan čupa. (Bogataj, 2018)

Slika 6: Čupa (Čupa, pridobljeno 18. 1. 2021)

Slika 7: Bloške smuči (Zgodovina bloških tekov, pridobljeno 18. 1. 2021)

Prvo kolo z osjo kot primer transportne in prometne dediščine

Najstarejše kolo z osjo so arheologi leta 2002 izkopali na območju Ljubljanskega barja. Kolo naj bi bilo staro več kot 5150 let. Kolo in os sta pripadala enoosnemu vozu. Ker je to kolo v takšni tehnološki popolnosti in je tako staro ga uvrščamo v vrh svetovne kulturne dediščine. (Bogataj, 2018)

Slika 8: Najstarejše kolo z osjo (Kolo 5200 let-najstarejše leseno kolo na svetu je bilo odkrito v Sloveniji na ljubljanskem barju, pridobljeno: 10. 1. 2021)

Obrti

Dediščino tehničnega znanja predstavljajo predvsem znanja obrtnikov in domačnih rokodelcev, ki so iz roda v rod prenašali vedenja o materialih in tehnikah obdelave. Razna obrtniška dela so v preteklosti potekala počasneje saj niso imeli sodobnih strojev kot jih imamo danes. Zidali so z apneno malto, gradili z ilovico, sušenimi zidaki, lesenimi tramovi. Tesarji in mizarji so delali predvsem ročno in s preprostimi orodji. Izdelki kleparske obrti po estetiki in kakovosti presegajo sodobne izdelke. Pleskarski mojstri so bili pravi umetniki. (Bogataj, 2005)

V Sloveniji imamo bogato dediščino rokodelcev. V bližini nahajališč gline se je razvilo klasično lončarstvo. Pletarji so izdelovali uporabne in okrasne izdelke iz raznih vrst šibja, viter, slame in koruznega ličja. Znanje se je prenašalo med generacijami v družini, zelo znani so pletarji iz Ribniške doline. Medičarji in svečarji so od čebelarjev odkupovali med in čebelji vosek. Med najbolj znanimi izdelki sta medenjaka dražgoški kruhek in lectovo srce z ogledalcem in raznimi verzi. V okviru kovaštva razlikujemo dejavnosti orodnih, podkovskih in umetnostnih kovačev. Med rokodelstvo štejemo suhorobarstvo, cokljarstvo, čevljarstvo, zvončarstvo, vezenje in tkanje. (Bogataj, 2018)

Klekljanje kot primer dediščine rokodelcev ali obrtnikov

» Danes je izdelovanje klekljanih čipk najbolj vitalno nadaljevana rokodelska dediščina na celotnem ozemlju Slovenije.« izdelovanje čipk je omogočalo dodatne vire dohodkov. Najpomembnejša klekljarska središča so Idrija, Žiri in Železniki. (Bogataj, 2018)

Slika 9: Klekljanje (Klekljana čipka, pridobljeno 12. 1. 2021)

Dediščina likovnega obzorja

Dediščino likovnega obzorja predstavljajo vse oblike, zvrsti in pojavi likovne umetnosti ter likovnega oblikovanja v različnih zgodovinskih obdobjih. Shranjujemo jo na terenu ter v muzejskih in galerijskih zbirkah. Sem prištevamo slikarstvo, kiparstvo in oblikovanje. (Bogataj, 2005)

Panjska končnica kot primer dediščine likovnega obzorja

Slovenija je glede dediščine likovnega obzorja prepoznavna po panjskih končnicah. To so poslikane deščice, ki so na sprednjem delu čebelarških panjev. Začeli so jih poslikavati v 18. stoletju. Najstarejša ohranjena panjska končnica je iz leta 1758. Končnice prikazujejo vsakdanje delo, opravila, biblijske in druge motive, zgodovinske dogodke in ljudi ter živali. Ta vrsta poslikav se je prenehala ob začetku 20. stoletja. (Bogataj, 2018)

Slika 10: Panjske končnice (Panjske končnice: neprecenljive zgodbe iz preteklosti, dosegljivo 17. 1. 2021)

2.3.2.2. Nepremična kulturna dediščina Slovenije

Stavbna dediščina

V različnih delih Slovenije poznamo različne primere stavbne dediščine. V alpskem svetu se dopolnjujeta zidani pritlični del ter leseno nadstropje. Na visokogorskih pašnikih so značilna pastirska bivališča. V sredozemskem svetu je značilna uporaba kamna za stene, strešne kritine in tudi stavbno pohištvo. Temeljna gradiva v panonskem svetu so bila glina, slama, šibje in les. V osrednji Sloveniji se prepletajo različni vplivi. V Sloveniji imamo veliko število gradov, graščin in dvorcev, vendar so le redki ohranjeni in prenovljeni, drugi žal propadajo. Slovenske cerkve svojo dediščino predstavljajo številna obdobja umetnostnega razvoja. *(Bogataj, 2018)*

Kozolci kot primer stavbne dediščine

Kozolci predstavljajo veliko posebnost Slovenije. Uporabljali so jih za sušenje in shranjevanje sena, dvojne vezane kozolce ali toplarje pa tudi za shranjevanje orodja in naprav. Približno 80 odstotkov vseh kozolcev na svetu najdemo v Sloveniji. Najbolj znani kozolci so v vasi Studor blizu Bohinja. *(Bogataj, 2018; Kozolec, dosegljivo 18. 1. 2021)*

Slika 11: Kozolec (Kozolec - nezgrešljivi del slovenske etnološke dediščine, pridobljeno 18. 1. 2021)

2.4. Kulturna dediščina sveta

2.4.1. Primeri snovne in nesnovne kulturne dediščine sveta

Turška kava

Turška kava je zelo znana, zato sem jo tudi izpostavila, saj je kultura pitja (turške) kave je simbol gostoljubnosti in prijateljstva.

Zmleta pražena semena, pomešana z vodo in sladkorjem skoraj zavreta v posebni bakreni kavni posodi imenovani »džezva« je med priljubljenimi in najbolj znanimi primeri prehranske dediščine sveta.

Po svetu in pri nas je veliko receptov kako jo skuhati. Kavo lahko sladkamo ali pustimo nesladkano.

Prvič, ko se je turška kava pojavila, je bila zelo močna in je veljala za drogo zato je bilo uživanje kave prepovedano. Zaradi izjemne priljubljenosti pijače je sultan sčasoma to prepoved ukinil.

Slika 12: Kuhanje turške kave (Turška kava, pridobljeno 14. 1. 2021)

Kava izvira iz Afrike, domnevno iz Etiopije. V devetem stoletju naj bi kozji pastir Kaldi prvi opazil lastnosti in potencial kavnih zrn. Čreda njegovi koz se je pasla z rdečim zrnjem iz nekega grma, nakar so živali postale živahnejše, pa tudi ponoči niso zaspale. Zaradi radovednosti naj bi tudi pastir skupaj s svojo ženo prežvečil nekaj kavnih zrn. Po tem, ko sta poživitev doživela tudi sama, naj bi pastir Kaldi svoje odkritje navdušeno predstavil islamskim menihom v lokalnem samostanu. Menihi naj bi mu verjeli, zato so skuhalo nekaj kavnih zrn, končni rezultat pa je bil slab. Nad odkritjem niso bili navdušeni, verjeli so, da gre za hudičevo delo, zato so zrnje odvrkli na ognjišče, kjer naj bi zgorelo. Na veliko presenečenje vseh prisotnih pa je tedaj iz kurišča začelo prijetno dišati. Pražene jagode kave naj bi

menihi takoj odstranili iz žerjavice, očistili in dodali v vrelo vodo, kar je vodilo v prvo skodelico kave na svetu. (Turška kava)

Slika 13: Kavovec je rastlina na kateri zrastejo kavna zrna (Kavovec, pridobljeno 14. 1. 2021)

Legenda o Minotavru kot primer grške mitologije

Med vsemi pravljicami, pesmimi in legendami na svetu bom izpostavila legendo o Minotavru, saj smo jo obravnavali pri zgodovini. Zdelo se mi je zanimiva in sem jo že večkrat slišala.

Mitologija so pripovedi ali zgodbe o mitih o izvoru. Običajno so glavni junaki bogovi, polbogovi ali nadnaravni ljudje. Pojasnjujejo zlo in smrt, začetek ali konec sveta, dejanja junakov določene kulture. Bile so tudi vir domišljije in tolažbe. Zgodovinarjem ponujajo pomembne informacije o verstvih, zgodovini, politiki in preseljevanju in združevanju narodov. Miti in pravljice odgovarjajo na določena vprašanja. Miti na njih odgovarjajo neposredno, pri pravljicah pa se veliko prepusti otrokovi domišljiji. Miti se končajo s tragičnim koncem, pravljice pa s srečnim.

Grška mitologija je skupek mitov in naukov, ki pripadajo antičnim Grkom, v zvezi z njihovimi bogovi in junaki, naravo Sveta in izvorom ter pomenom njihovega kulturnega in ritualnega ravnanja.

Legendo o Minotavru lahko pripovedujemo tako:

“Na Kreti naj bi tri generacije pred trojansko vojno živel kralj Minos. Ker je žrtvoval drugega bika in ne tistega, ki so mu poslali bogovi, so se mu slednji maščevali tako, da je njegova žena rodila pošast s človeškim telesom in bikovo glavo. Nesrečni kralj je odšel v Delfe po nasvet, kaj naj stori s pošastjo. V preročišču so mu svetovali, naj zgradi labirint ter vanj zapre pošast – Minotavra. Minotavru so nato v labirint pošiljali mladenke in mladeniče, ki jih je požrl. Da bi naredil konec umiranju nedolžnih otrok, je na Kreto priplul princ Tezej. Pot v labirint si je označil s posebno vrvico, da bi se lahko vrnil. V temačnem

Slika 14: Podoba Minotavra (Psihologija življenja, pridobljeno 14. 1. 2021)

labirintu, polnem kosti nedolžnih žrtev, je naletel na Minotavra in ga ubil, nato pa se je skupaj z mladeniči in mladenkami, namenjenimi žrtvovanju, varno vrnil domov. (Psihologija življenja, Mitologija)

Kip svobode

Odločili smo se, da bomo izpostavili kip svobode, saj je po svetu zelo znan in nas je že velikokrat navdihnil.

Kip svobode (*Liberty Enlightening the World*, po slovensko: *Svoboda razsvetljuje svet*), skupaj s podnožjem visok skoraj 93 metrov, je ogromen, neoklasicističen kip, delo francoskega kiparja Bartholdija. Postavljen leta 1886, ob stoti obletnici neodvisnosti ZDA, kot darilo francoskega ljudstva Američanom. Predstavlja pozdrav vsem obiskovalcem in priseljencem.

Kip ženske figure predstavlja rimsko boginjo svobode Libertas, ki v iztegnjeni dvignjeni desni roki drži pozlačeno baklo. Ob njenem vznožju leži pretrgana veriga.

Kip svobode je upodobljen na številnih kovancih, znamkah ...

Notranja zgradba vključuje dvoje notranjih polžastih stopnišč, ki omogočajo obiskovalcem lažji dostop do razgledne točke na kroni. Do bakle pa vodi zgolj lestev v dolžini dvanajstih metrov. (Kip svobode)

Slika 15: Kip svobode (Kip svobode, pridobljeno 14. 1. 2021)

Kitajski zid

Izpostavili smo ga, ker je zelo star, znan in veličasten.

Veliki kitajski zid je starodavna kitajska utrdba, zgrajena med koncem 14. stoletja in začetkom 17. stoletja. Kitajski zid je nasledil številne zidove, ki so jih od 3. stoletja pr. n. št. gradili proti plenilskim pohodom nomadskih plemen iz današnje Mongolije in Mandžurije. Po najnovejši raziskavi naj bi bil veliki kitajski zid uradno razglašen za daljšega, kot je to veljalo doslej. Po novem namreč veliki kitajski zid meri 21.196 kilometrov, kot je pokazala študija leta 2009, med katero so raziskovalci njegovo dolžino ocenili na 8.850 kilometrov. Nove izmere so rezultat petletnih natančnih arheoloških raziskav, medtem ko so predhodne študije v glavnem temeljile na zgodovinskih zapisih. Ta čudoviti biser svetovne arhitekture je plod večstoletnega dela milijonov rok in skupna stvaritev ene celotne civilizacije.

Do danes se je ohranilo le okoli 8,2 odstotka originalnega zidu, preostali del pa je porušen ali v zelo slabem stanju. Veliki kitajski zid je od leta 1987 pod zaščito Unesca. Ena od skrivnosti trdnosti kitajskega zidu leži v lepljivem rižu, ki so ga uporabili namesto malte. To je bila ena izmed večjih tehničnih iznajdb takratnega časa, ki je grobnicam in zidovom iz časa dinastije Ming pomagala kljubovati tako potresom kot ostalim naravnim katastrofam. (Kitajski zid, Kitajski zid je pravzaprav na tisoče kilometrov daljši, kot smo mislili.

Slika 16: Veliki kitajski zid (Kitajski zid je pravzaprav na tisoče kilometrov daljši, kot smo mislili, pridobljeno 17. 1. 2021)

Dubrovnik

Dubrovnik je veličastno starodavno mesto. Marsikoga med nami je navdihnilo s svojo lepoto, zato smo si ga ogledali. Zato smo ga tudi izbrale kot primer svetovne kulturne dediščine.

Nastalo je v 7. stoletju. Je priobalno mediteransko mesto na Hrvaškem, v južni Dalmaciji. Znamenito je po svojem starem mestnem jedru.

Mesto je bilo pomembna trgovska sila in središče mestne države, Dubrovniške republike, ki je obstajala do leta 1808. Blaginja mesta je v preteklosti temeljila na pomorski trgovini; kot glavno mesto pomorske Dubrovniške Republike je doseglo visoko stopnjo razvoja, zlasti v 15. in 16. stoletju, saj je postalo prepoznavno po svojem bogastvu in usposobljeni diplomaciji.

Zaščitnik mesta Dubrovnik je Sveti Vlah. V mestu lahko najdemo Vlahov kip na mestnem obzidju, na vhodu v mesto, v pristanišču, na pročeljih zgradb, trdnjavah, cerkvah in palačah. Vendar pa lik svetega Vlaha ni samo sakralne narave, temveč tudi simbol dubrovniške državnosti.

V Dubrovniku živi okoli 50.000 prebivalcev. Ukvarjajo se predvsem s turizmom in ladjedelništvom. V njegovi okolici prevladuje izrazito mediteranska klima. Zime so blage, deževne, poletja so topla in suha.

Dubrovnik ima veliko zanimivosti:

- Dubrovniška katedrala stoji v Dubrovniku in je mogočna baročna katedrala posvečena Mariji, prvič postavljena v 12. stol. in dokončana v letih 1672 do 1713.

- Obzidje daje Dubrovniku poseben čar in prepoznavnost daleč po svetu. Nekoč je predstavljalo simbol moči, saj je vztrajno branilo mesto pred napadalci. Graditi so ga začeli v 12. stoletju, kasneje pa so ga še utrdili s trdnjavami. Obzidje je dolgo skoraj 2 kilometra in visoko do 25 metrov, proti kopenski strani je široko 4 - 6 metrov, proti morski pa 1,5 - 3 metre.
- Stare mestne ulice in trgi so v Dubrovniku zelo lepi, starodavni in slavni. Placa je glavna dubrovniška ulica starega mestnega središča, trg Luža pa je osrednji mestni trg. Zaradi izrazitega srednjeveškega videza so kamnite ulice mnogokrat kulise za snemanje filmov.

Zaradi bogate kulturno-zgodovinske dediščine, prečudovite arhitekture in popolnim podnebjem ter bogato turistično ponudbo Dubrovnik vabi turiste iz vsega sveta. (Dubrovnik, Vodnik po Dubrovniku)

Slika 17: Dubrovnik (Vodnik po Dubrovniku, pridobljeno 17. 1. 2021)

Slika 18: Dubrovniška ulica (Stock Photo - A view of a street in the old city core in Dubrovnik, Croatia, pridobljeno 17. 1. 2021)

Katedrala v Firencah

Izmed vseh stolnih cerkva po svetu smo si izbrali katedralo v Firencah v Italiji, saj nam je všeč, ker je njena podoba tako mogočna.

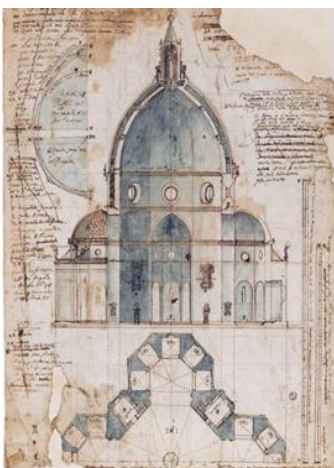
Gradnja se je začela leta 1296 v gotskem slogu po zasnovi Arnolfa di Cambia, zaključena pa je bila leta 1436 z edinstveno in mogočno kupolo, ki predstavlja izjemen arhitekturni dosežek. Zgradba kupole je povzročila številne tehnične težave. Pod vodstvom Fillipa Brunelleschija so zgradili povečano osmerokotno kupolo (tambur), visoko skoraj 56 m, razpon 42 m med stenami in 45 m med vogali. Brunelleschi je uvedel sistem dvojne lupine in s tem zmanjšal obremenitev. To je oboku omogočilo, da se je podpiral sam, medtem ko je rasel v višino.

Največja opečnata kupola je med najbolj impresivnimi projekti renesanse.

Veliki vojvoda Cosimo I. de 'Medici se je odločil kupolo poslikati s *Poslednjo sodbo*. (Vasari, Federico Zuccarijem in številni sodelavci kot Domenico Cresti.) Toda kakovost dela je neenakomerna zaradi dela različnih umetnikov in različnih tehnik. (Firenška stolnica)

Slika 19: Katedrala v Firencah (Firenška stolnica, pridobljeno 17. 1. 2021)

Slika 20: Načrt katedrale v Firencah (Slike prilike, pridobljeno 17. 1. 2021)

3. EMPIRIČNO RAZISKOVANJE

3.1. OPREDELITEV PROBLEMA

Kulturna dediščina so dobrine podedovane iz preteklosti, ki jih skupnost opredeli kot odsev in izraz svojih vrednot, identitet, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij.

V raziskovalni nalogi smo želeli spoznati, kako dobro poznajo učenci, kaj je kulturna dediščina, kako jo delimo in katero kulturno dediščino poznajo bolje, svetovno ali našo, slovensko kulturno dediščino.

Nadalje nas je zanimalo, kako je Polje, kot kraj, kjer smo doma, bogato s primeri kulturne dediščine. Zanimala nas je zlasti stavbna in spomeniška kulturna dediščina.

Glede na to, da smo doma v Polju, v kraju, ki je del Ljubljane in leži ob njeni vzhodni obvoznici, v kraju, kjer obiskujemo šolo in se vsak dan sprehajamo skozi njega, se nam je zdelo pomembno, da izpostavimo dejstvo, da ima naše Polje nekaj primerov stavbne in spomeniške kulturne dediščine, ki jo je vredno negovati in znanje o njej širiti med ostalimi. Zato nas je zanimalo, kako dobro poznajo učenci OŠ Polje primere krajevne kulturne dediščine ali kulturne dediščine Polja. Med primere smo izpostavili staro stavbo OŠ Polje, ki je danes stara že 162 let, potem cerkev Marijinega vnebovzvetja ter spomenik avstro-ogrskemu vojaku pred pokopališčem v Polju.

Ključno vprašanje v raziskovalni nalogi pa je ali lahko Polje oz. zgoraj navedene primere stavbne in spomeniške kulturne dediščine uvrstimo v seznam pomembnih primerov kulturne dediščine v Sloveniji.

3.2. CILJI RAZISKOVANJA

Cilji raziskovanja so:

1. Spoznati, kako dobro poznajo učenci, kaj je kulturna dediščina, kako jo delimo in katero kulturno dediščino poznajo bolje, svetovno ali našo, slovensko kulturno dediščino.

2. Ugotoviti, kako je Polje bogato s primeri stavbne in spomeniške kulturne dediščine oz. kako dobro poznajo učenci OŠ Polje (učenci 6., 7., 8. in 9. razredov) primere krajevne kulturne dediščine, zlasti stavbo OŠ Polje, cerkev Marijinega vnebovzvetja ter spomenik avstro-ogrskemu vojaku pred pokopališčem v Polju.
3. Spoznati ali lahko Polje z navedenimi primeri stavbne in spomeniške kulturne dediščine uvrstimo v seznam pomembnih krajev kulturne dediščine v Sloveniji, Evropi ali celo na svetu.

3.3. HIPOTEZE

Postavili smo naslednje hipoteze:

- H1: Učenci zelo dobro poznajo, kaj je kulturna dediščina oz. kaj vse uvrščamo med kulturno dediščino (nekega naroda). Glede na vsebine, ki smo jih spoznavali pri pouku več predmetov (družba, zgodovina, geografija, slovenščina, glasbena umetnost, likovna umetnost) učenci bolj prepoznajo primere svetovne kot pa slovenske kulturne dediščine.
- H2: Polje je kraj, ki je bogat s stavbno in spomeniško kulturno dediščino. Učenci OŠ Polje, ki obiskujejo 6., 7., 8. in 9. razred dobro poznajo zgodovino stavbe stare šole OŠ Polje, cerkev Marijinega vnebovzvetja v Polju ter spomenik avstro-ogrskemu vojaku pred pokopališčem v Polju.
- H3: Učenci so mnenja, da lahko stavbo stare šole OŠ Polje uvrstimo v seznam slovenske kulturne dediščine.
- H4: Učenci so mnenja, da lahko cerkev Marijinega vnebovzvetja v Polju uvrstimo v seznam slovenske kulturne dediščine.
- H5: Učenci so mnenja, da lahko spomenik avstro-ogrskega vojaka pred pokopališčem v Polju uvrstimo v seznam slovenske kulturne dediščine.

3.4. METODA DELA

Ideja za raziskovanje se nam je porodila v šoli, ko smo se pri pouku zgodovine pogovarjali o kulturni dediščini, ki so jo ustvarjali ljudje skozi čas, od prazgodovine do starega veka in dalje.

Z idejo o raziskovanju smo seznanile našo učiteljico zgodovine, ki je bila potem tudi naša mentorica pri raziskovalnem delu. Po razgovoru z njo smo začele iskati po internetu, katere knjige bi nam lahko natančneje razsvetlile pojem, kaj je kulturna dediščina. Ker se je takrat v šoli že začelo delo na daljavo, smo imele kar nekaj težav z dostopom knjig v knjižnici. Zato smo najprej pobrskele po domačih knjižnih policah, čez čas, ko so v državi ponovno dovolili odprtje knjižnic pa smo obiskale knjižnico Jožeta Mazovca v Polju in si izposodile nekaj knjig. Poleg prebiranja knjig smo veliko podatkov o kulturni dediščini, zlasti svetovni in tudi slovenski, dobile na svetovnem spletu. Seveda je iskanje nam najbolj zanimivih primerov svetovne in slovenske kulturne dediščine vzelo zelo veliko časa. Glede na ves čas, ki smo ga morale presedeti ob računalniku že zaradi narave in obveznosti rednega šolskega dela, nam je včasih začelo tudi primanjkovati energije, da še dodatno po spletu iščemo podatke o kulturni dediščini. Kljub temu smo druga drugo in tudi s pogostimi razgovori z učiteljico preko videokonferenc vztrajale.

Po pregledu literature smo začele pisati teoretična izhodišča. Ko smo spoznale dovolj podatkov o sami kulturni dediščini in o izbranih primerih le te, tako na svetovni kot nacionalni ravni, smo oblikovale vprašalnike. Ustvarile smo dva vprašalnika. Oba vprašalnika smo oblikovale v spletnem okolju Google Forms. Za reševanje vprašanj sta bila oba vprašalnika na voljo anketirancem teden dni. Po tem smo dostop do vprašalnikov zaprli in začeli z analizo pridobljenih podatkov.

Pri tem je potrebno opozoriti, da je prvi vprašalnik rešilo kar 104 učencev, medtem ko se je odgovarjanja na vprašanja v drugem vprašalniku lotilo 69 učencev.

Prvi vprašalnik "**Preden sem karkoli raziskal**" so učenci reševali od 7. 1. do 14. 1. 2021, drugi vprašalnik "**Polje v mozaiku kulturne dediščine**" pa je bil učencem oz. anketirancem dostopen od 5. 2. do 12. 2. 2021.

Predvidevamo, da je drugi vprašalnik rešilo manj učencev zato, ker so se "zasitili" dela z računalnikom, saj smo v tem času bili že skoraj štiri mesece v t. i popolnem zaprtju države zaradi pandemije s corona virusom in je šolsko delo potekalo na daljavo.

V prvem vprašalniku smo postavile vprašanja o kulturni dediščini nasploh, potem pa še o primerih svetovne in slovenske kulturne dediščine. To je bil temeljni del vprašalnika, poleg njega pa smo z vprašalnikom zbrale tudi podatke o anketirancih.

Preden sem karkoli raziskal...

Pozdravljeni!

Pri pouku zgodovine bomo pri vsaki uri namenili nekaj časa projektno raziskovalnemu delu na temo kulturne dediščine.

Preden bomo karkoli brali, raziskovali, izdelovali... me zanima, kaj razumete pod pojmom "kulturna dediščina". V ta namen sem pripravila vprašalnik. Prosim izpolnite ga. Vaši odgovori naj bodo iskreni. Če česa ne znaš, označi možnost "ne vem".

E-naslov *

Veljaven e-poštni naslov

Ta obrazec zbira elektronske naslove. [Spremeni nastavitve](#)

Ime in priimek *

Besedilo vprašanja s kratkim odgovorom

Slika 21: Spletni vprašalnik "Preden sem karkoli raziskal ..."

Vprašanja v prvem vprašalniku so bila:

1. Kaj razumeš pod pojmom "kulturna dediščina"?
2. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

3. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

Zgornji trg v Škofji Loki je ohranil podobo srednjeveškega trga.

4. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

Koruznjak

5. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

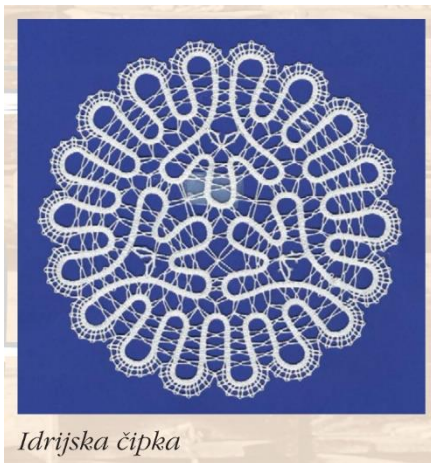

Spominska razglednica, poslana leta 1897.

6. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

7. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

8. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

9. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

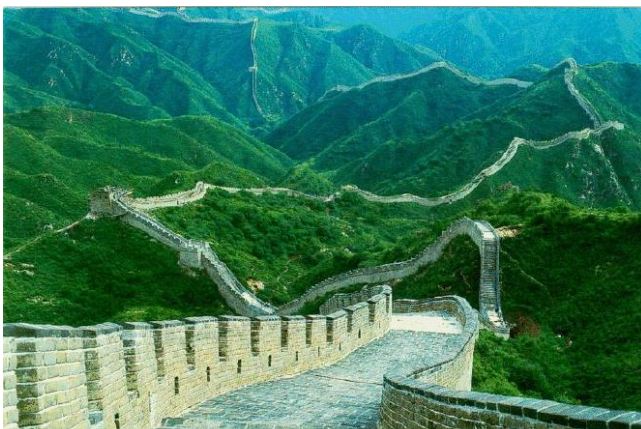

Naslovnice nekaterih revij za mlade

10. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

11. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

12. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

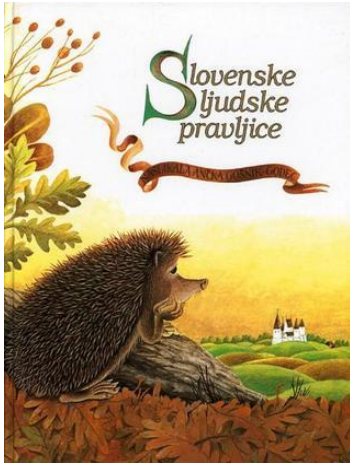
13. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

14. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

15. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

16. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

17. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

18. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

19. Če meniš, da navedena slika predstavlja kulturno dediščino, označi z DA, če ne pa z NE. Svojo odločitev na kratko utemelji, zakaj meniš, da je tako.

20. Ali obstaja razlika med slovensko in svetovno kulturno dediščino?

V drugem vprašalniku smo postavile 17 vprašanj. Z njimi smo želele ugotoviti, kako dobro poznajo učenci stavbno in spomeniško kulturno dediščino v Polju, natančneje zgradbo oz. zgodovino OŠ Polje, cerkev Marijinega vnebovzvetja ter spomenik avstro-ogrskega vojaka pred pokopališčem v Polju.

The image shows a screenshot of a web questionnaire. At the top, there is a photograph of a church with two towers and a building. Below the photo, the title "POLJE V MOZAIKU KULTURNE DEDIŠČINE" is displayed in large, bold, black letters. Underneath the title, there is a greeting "Pozdravljeni!" followed by a paragraph of text in Slovenian. The text explains that the respondents are 7th-grade students who have completed a research paper on cultural heritage in Polje and are now participating in a survey. It mentions their teacher, Tanja P. Završan, and expresses hope that the survey will enrich their research. Below the text, there is a link "Spremeni nastavitve" (Change settings). At the bottom of the form, there is a question "Kateri razred obiskuješ?" (Which grade do you attend?) and a dropdown menu with the option "Več možnih izbir" (More possible choices) selected.

Pozdravljeni!
Smo Neža, Ines in Natalija, učenke iz 7. a. Odločile smo se, da bomo naredile raziskovalno nalogo o kulturni dediščini. Velik del raziskave smo že opravile, želele pa bi izvesti še krajši vprašalnik o kulturni dediščini v Polju, zato vas prosimo, skupaj z učiteljico Tanjo P. Završan, ki je naša mentorica, za sodelovanje. Reševanje vam bo vzela le nekaj minut, vaši odgovori pa bodo obogatili našo raziskavo. Lepo vas pozdravljamo!

Ta obrazec samodejno zbira elektronske naslove za uporabnike spletnega mesta Osnovna Šola Polje. [Spremeni nastavitve](#)

Kateri razred obiskuješ? Več možnih izbir

Slika 22: Spletni vprašalnik "Polje v mozaiku kulturne dediščine"

Vprašanja, ki smo jih postavili so bila sledeča:

1. Kdaj sežejo prvi zapisi o kraju Polje?
 - a. V leto 1499.
 - b. V leto 1699.
 - c. V leto 1899.

2. Kdaj sežejo prvi zapisi o cerkvi v Polju?
 - a. V leto 1325.
 - b. V leto 1525.
 - c. V leto 1725.

3. Kje je začelo nastajati naselje Polje oz. kje so ljudje začeli graditi svoje prve hiše v Polju?
 - a. Okoli župnišča.
 - b. Okoli bencinske črpalke na Zaloški cesti V Polju.
 - c. Okoli današnjega poslovno-trgovskega centra ob Zadobrovški cesti v Polju.

4. Kdaj se je začela gradnja stare šole v Polju?
 - a. Leta 1857.
 - b. Leta 1860.
 - c. Leta 1912.

5. Kje je stala prva šolska stavba OŠ Polje?
 - a. Kjer danes stoji centralna stavba OŠ Polje, ob Zaloški cesti.
 - b. Kjer danes stoji stavba stare šole OŠ Polje, ob Zadobrovški cesti.
 - c. Kjer danes stoji cvetličarna v Polju in je nekoč stala prva stavba stare šole OŠ Polje.

6. Kaj je bilo še v stavbi šole poleg učilnic?
 - a. Zobozdravstvena ordinacija.
 - b. Stanovanja za učitelje
 - c. Občinski urad.

7. Katero ime nosi cerkev v Polju?
 - a. Cerkev Device Marije v Polju.
 - b. Cerkev Svete Helene v Polju.
 - c. Cerkev Svetega Lenarta v Polju.

8. Cerkev v Polju je imela sprva le en zvonik. Kdaj so začeli graditi še en zvonik?
 - a. Po potresu v Ljubljani, leta 1895.
 - b. Po 1. svetovni vojni, leta 1918.
 - c. Po 2. svetovni vojni, leta 1945.

9. V čem je posebnost cerkvenih zvonikov v Polju?
- Zvonik ima najtežji zvon v Sloveniji.
 - Zvonik je narejen iz čistega bakra.
 - Zvonik je najmanjši v Sloveniji.
10. Pred pokopališčem v Polju stoji spomenik vojaku. Vojak katere vojske je upodobljen?
- Vojak avstro-ogrske vojske.
 - Vojak rimske vojske.
 - Vojak partizanske vojske.
11. Zakaj so postavili spomenik vojaku v Polju?
- Ker je bilo veliko krajanov Polja in sosednjih krajev udeleženi v 1. svetovni vojni.
 - Ker je bilo veliko krajanov Polja in sosednjih krajev udeleženi v 1. svetovni vojni.
 - Ker je bilo veliko krajanov Polja in sosednjih krajev udeleženi v spopadih rimske cesarske vojske.
12. Ali meniš, da bi morali stavbo stare šole OŠ Polje uvrstiti v seznam slovenske kulturne dediščine?
- DA
 - NE
13. Če si izbral odgovor DA, zapiši, zakaj misliš tako?
14. Ali meniš, da bi stavbo cerkve v Polju morali uvrstiti v seznam slovenske kulturne dediščine?
- DA
 - NE
15. Če si izbral odgovor DA, zapiši, zakaj misliš tako?

16. Ali meniš, da bi spomenik vojaka, ki stoji pred pokopališčem v Polju morali uvrstiti v seznam slovenske kulturne dediščine?
- DA
 - NE

17. Če si izbral odgovor DA, zapiši, zakaj misliš tako?

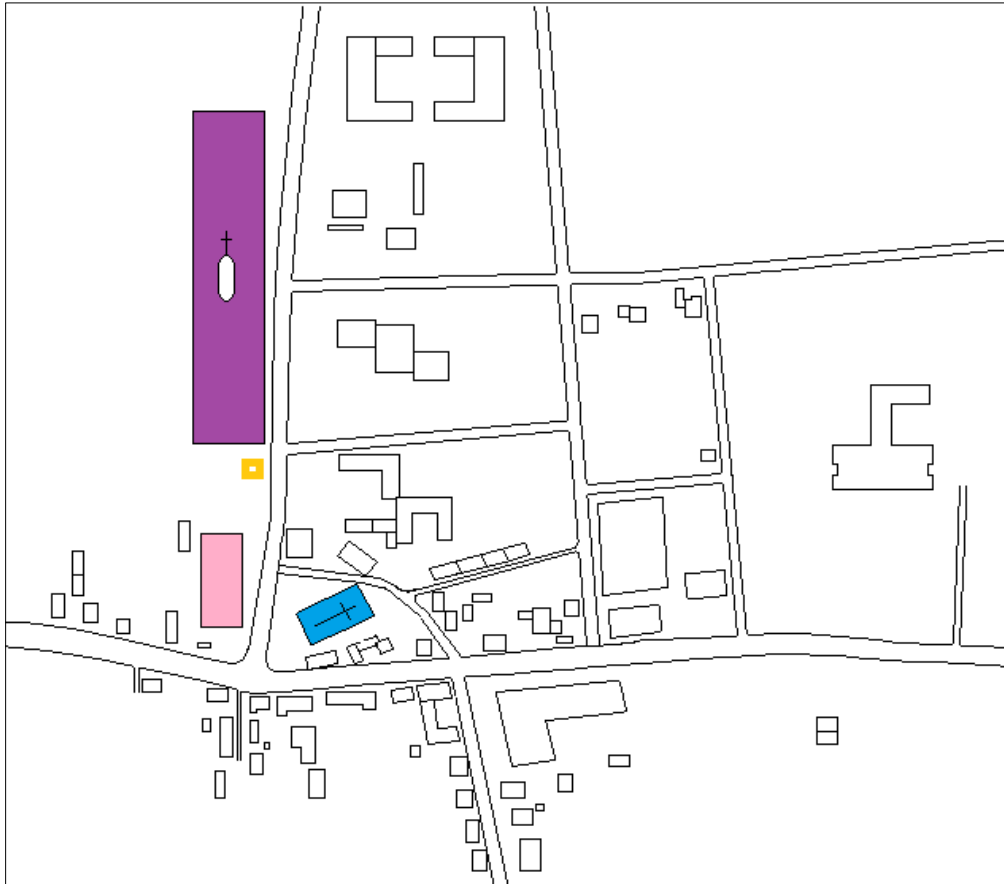
Poleg dveh vprašalnikov smo opravili še intervju z učiteljem razrednega pouka, Mladenom Kopasićem, ki nas je poučeval v 4. in 5. razredu . Za njega smo se odločile zato, ker je bil kot učitelj zelo zanimiv, saj smo ugotovile, da je o veliko stvareh zelo veliko vedel. Za intervju smo se morale natančno pripraviti. Poleg tega, da smo se morale uskladiti same, kdaj bi lahko izvedle intervju z učiteljem, smo ga morale tudi vprašati, če želi sploh sodelovati v raziskavi. Seveda je privolil. Vprašanja, ki smo mu jih postavile so bila:

1. Kaj mislite, kaj je kulturna dediščina?
2. Zakaj se vam zdi pomembna?
3. Lahko naštejete vsaj 3 primere svetovne kulturne dediščine in 3 primere slovenske kulturne dediščine?
4. Ali lahko navedete 3 primere za snovno in nesnovno kulturno dediščino?
5. Kdaj ste se učili o njej?
6. Kakšno je vaše mnenje o tem, kako učenci poznamo kulturno dediščino? Poznamo bolj svetovno ali slovensko?
7. Pri katerih predmetih učite učence o kulturni dediščini?
8. Kako pritegnete učence pri pouku, da se (na)učijo o kulturni dediščini, zlasti slovenski?
9. Ali je učencem tema o kulturni dediščini zanimiva?
10. Poznate kakšen primer kulturne dediščine v okolici? Ga lahko na kratko opišete.
11. Ali menite, da bi morali OŠ Polje uvrstiti med slovensko kulturno dediščino ? Zakaj menite tako?
12. Se vam zdi, da bi morali med slovensko kulturno dediščino uvrstiti tudi poljsko cerkev? Zakaj tako menite?
13. Ali mislite, da bi morali spomenik avto ogrskega vojaka uvrstiti slovensko kulturno dediščino? Zakaj mislite tako?

Intervju smo opravile 16. februarja 2021 preko aplikacije Zoom. Intervju je potekal od 13.00 do 14.00.

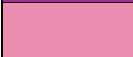

Intervju smo snemale z zvočnim zapisom, nato pa smo naredile prepis odgovorov in dobljeno vsebino analizirale.

Po opravljenem intervjuju smo opravile še krajše terensko delo. Na zemljevidu Polja smo označile lokacijo obravnavanih primerov stavbne in spomeniške kulturne dediščine v Polju ter jih prav tako fotografirale.

Zemljevid 1: Lokacije primerov stavbne in spomeniške kulturne dediščine v Polju

Legenda

	pokopališče
	zgradba stare šole v Polju
	spomenik vojaka AO vojske
	cerkev Marijinega vnebovzetja v Polju

4. UGOTOVITVE IN INTERPRETACIJA

4.1. KULTURNA DEDIŠČINA JE ...

Kot smo že izpostavile v opredelitvi raziskovalnega problema smo želele ugotoviti, kako dobro učenci poznajo, kaj je kulturna dediščina ter kaj vse uvrščamo med kulturno dediščino oz. če prepoznajo primere svetovne in slovenske kulturne dediščine.

Velikokrat, ko se v šoli pogovarjamo o kulturni dediščini, nekateri učenci začnejo izpostavljati npr. Viktorijina jezera, Niagarske slapove, vulkanske ognjenike na Kamčatki, Škocjanske jame, Triglavski narodni park idr. Vse naštetu sodi namreč med primere naravne dediščine in ne kulturne.

Slika 23: Niagarski slapovi (Niagarski slapovi, pridobljeno 2. 3. 2021 na <https://sl.wikipedia.org>.)

Z vprašalnikom "Preden sem karkoli raziskal" smo želele ugotoviti, kako učenci OŠ Polje poznajo definicijo pojma kulturne dediščine ter primere svetovne in slovenske kulturne dediščine.

Vprašalnik s katerim smo pridobili podatke je natančneje predstavljen v poglavju "Metode dela", zato smo v tabeli zapisali samo zaporedno številko vprašanja s katerimi smo pridobivali podatke.

Podatki, ki smo jih dobile z vprašalnikom so predstavljeni v spodnji tabeli (tabela 1).

Tabela 1: Poznavanje primerov svetovne in slovenske kulturne dediščine

VPRAŠANJE	ODGOVORI						PRIMERI ODGOVOROV					
	DA		NE VEM		NE		Smiselni		Delno smiselni		Ne smiselni	
1. vprašanje	/	/	/	/	/	/	16	15,38%	62	59,61%	26	25%
2. vprašanje	84	80,76%	7	6,73%	13	12,50%	23	23%	37	37%	40	40%
3. vprašanje	68	65,40%	20	19,20%	16	15,40%	19	28%	28	28%	53	23%
4. vprašanje	43	41,30%	23	22,10%	38	36,50%	15	15,46%	21	21,64%	61	62,88%
5. vprašanje	71	68,30%	18	17,30%	15	14,40%	22	22%	28	28%	50	50%
6. vprašanje	82	78,80%	13	12,50%	9	8,70%	20	20%	34	34%	46	46%
7. vprašanje	73	70,20%	19	18,30%	12	11,50%	21	20,19%	36	34,61%	47	45,19%
8. vprašanje	77	74%	14	13,50%	13	12,50%	22	21,15%	32	30,76%	50	48,07%
9. vprašanje	10	9,60%	26	25%	68	65,40%	12	11,53%	34	32,69%	58	55,76%
10. vprašanje	77	74%	15	14,40%	12	11,50%	20	19,23%	40	38,46%	44	42,30%
11. vprašanje	76	73,10%	19	18,30%	9	8,70%	18	17,30%	36	34,61%	50	48,07%
12. vprašanje	54	51,90%	22	21,20%	28	26,90%	22	21,15%	35	33,65%	47	45,19%
13. vprašanje	41	39,40%	31	29,80%	32	30,80%	12	13,48%	15	16,85%	62	69,66%

14. vprašanje	18	17,30%	25	24%	61	58,70%	5	5,21%	10	10,42%	81	84,37%
15. vprašanje	71	68,30%	16	15,40%	17	16,30%	26	26,26%	33	33,33%	40	40,40%
16. vprašanje	19	18,30%	28	26,90%	57	54,80%	7	8,14%	4	4,65%	75	87,21%
17. vprašanje	7	6,70%	18	17,30%	79	76%	9	9,57%	22	23,40%	63	67,02%
18. vprašanje	14	13,50%	26	25%	64	61,50%	8	9,30%	11	12,79%	67	77,91%
19. vprašanje	9	8,70%	29	27,90%	66	63,50%	13	14,77%	10	11,36%	65	73,86%
20. vprašanje	88	84,60%	/	/	16	15,40%	62	59,61%	15	14,42%	27	25,96%

Analiza tabele

Pri pregledu tabele takoj izstopi 1.vprašanje, ki sprašuje anketirance po poznavanju pojma oz. definicije, kaj je kulturna dediščina. Zanimivo je., da je med 104 anketiranci komaj 15 % takšnih, ki so navajali smiselne odgovore, kaj je kulturna dediščina. Navedle bomo nekaj takšnih primerov v obliki neposrednih citatov:

- "Kulturna dediščina so vsi izumi, dogodki, plodovi kulturnih dejavnosti, ki so jo z znanjem in trdom ustvarili naši predniki. Vsi te elementi so pomembni za našo kulturo, zato jih moramo varovati, spoštovati in ohranjati za naslednje rodove."
- "Kulturna dediščina so dobrine podedovane iz preteklosti, ki jih skupnost opredeli kot odsev in izraz svojih vrednot, identitet, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij."
- "Kulturna dediščina so predmeti, običaji, šege, navade...podedovani iz preteklosti in zaščiteni pod okriljem raznih dobrodelnih organizacij (Uncesco...)."
- "Kulturna dediščina je vse, kar so nam zapustili naši predniki iz preteklosti. To so razne navade, zgradbe, razni predmeti,...ki so jih ustvarili ljudje."
- "Kulturna dediščina je pričevanje o ljudeh, o njihovi kulturi in zgodovini in ima vrednost za narod."

Največ odgovorov smo uvrstile v kategorijo delno smiselnih odgovorov, saj so na nek način nakazovale vsebinsko pravilnost, vendar je le ta bila premalo natančna.

Primeri takšnih odgovorov, ki jih navajamo v dobesednem citatu so:

- "Mislim da to pomeni da se na primer podedujejo različne stvari iz preteklosti ki so zelo cenjene."
- "Dediščina je zapuščina ki so nam jo zapustili naši predniki iz nekega kraja ali države."
- "So stvari, hrana, običaji, knjige, pesmi... ki smo jih podedovali od naših prednikov."
- "Kulturna dediščina je običaji in znamenitosti krajev kot je ljubljanski grad."

Med nesmiselne odgovore kamor smo uvrstile 25 % odgovorov pa želimo izpostaviti sledeče citate:

- "Razmem, da podedujemo nekaj kulturnega."
- "Pod pojmom "kulturna dediščina" razmem kot kulturno ohranjanje dediščine."
- "Pojem kulturne dediščine je pristne, avtohtone, izjemne naravne posebnosti pokrajine."
- "Kulturna dediščina pomeni, da je nekaj kulturnega in nekaj shranjenega."
- "Da je v njej kultura , da se obnašaš kulturno."

V vprašalniku so vprašanja od št. 2 do št. 16 s slikovnimi podobami spodbujala prepoznavnost tako slovenske kot svetovne kulturne dediščine. Kljub temu pa so anketiranci različno prepoznali primere kulturne dediščine oz. je niso.

Najbolj so jih na kulturno dediščino spomnile slike v 2. in 6. vprašanju. V 2. vprašanju je bil prikazan bronast oklep iz Novega mesta iz druge polovice 7. stoletja, ki je sodil k bojni opremi najpremožnejših prebivalcev. Kar 80,76 % anketirancev je prepoznalo, da ga lahko uvrstijo med primere kulturne dediščine. Zakaj? Svojo odločitev so utemeljevali z naslednjimi odgovori:

- "Ta oklep spada pod kulturno dediščino Novega mesta ker so ga uporabljali predniki oz. prebivalci na tistem delu v 7. stoletju pred našim štetjem."
- "Ni veliko ohranjenih bojnih oklepov, zato je te, ki so, treba še posebej varovati."
- "Slika predstavlja predmet iz preteklosti, ki nas o njej poučuje in je prav tako dokaz našega obstoja in kulture."
- "Zaradi tega, ker je dovolj star, da je postal kulturna dediščina in marsikaj nam lahko pove o preteklosti."
- "V preteklosti so ga uporabljali vojaki za zaščito. Hranimo ga v muzeju."
- "Ker je oklep že kar star in zato spada med kulturno dediščino."

Kljub veliki prepoznavnosti zgodovinskega predmeta (bronasti oklep) kot primera kulturne dediščine pa je komaj 23 % anketirancev navedlo smiselne utemeljitve, zakaj ga uvrščamo med kulturno dediščino. 37 % odgovorov je bilo delno smiselnih, kar 40 % pa je bilo nesmiselnih. Ta ugotovitev nam nakazuje, da so anketiranci v predmetu videli, da ga lahko mirno uvrstimo med primere kulturne dediščine, niso pa znali popolnoma utemeljiti zakaj. Med nesmiselnimi odgovori so tako navajali:

- "Ker je kulturna dediščina neka storitev, ki jo nekdo naredi..."
- "Ker je pripadal najpremožnejšim."
- "Ker samo, ko pogledaš sliko mi ne zgleda kulturna."
- "Ne vem . Ne zdi se mi kot kulturna dediščina."
- "Mislim da ni, saj nima povezave s kulturo."

6. vprašanje je na sliki predstavljalo razglednico slovenske velikonočne šege, igre s pirhi, avtorja Maksima Gasparija iz leta 1941. Dobrih 78 % anketirancev je razglednico uvrstilo med primer kulturne dediščine, 12,50 % se ni moglo opredeliti, 9 % pa razglednice ni uvrstilo med kulturno dediščino. Najbolj smiselne razlage, zakaj uvrščajo razglednico med primer kulturne dediščine so:

- "Zato ker je upodobljen na njej praznik, ki je za nas zelo pomemben oz. predstavlja praznik, ki ga še danes praznujemo."
- "Ker so to počeli naši predniki in ker je bila razglednica poslana v času naših prednikov."
- "Ker na tej razglednici lahko vidimo kako so se ljudje v starih časih igrali."
- "Razglednice so tudi zapuščina. Vidimo kaj so delali v preteklosti."
- "Mislim da ja, ker lahko vidimo tudi kakšne razglednice so bile nekoč."

Najmanj so se anketiranci odločali, da predstavljajo slike primere kulturne dediščine pri vprašanih številka 4, 9, 13, 14 in 16.

Slika pri 4. vprašanju prikazuje koruznjak. Kljub temu, da ga uvrščamo med pomembne primere kulturne dediščine, nimamo natančne razlage, zakaj se je komaj 41,30 % anketirancev odločilo in ga tudi uvrstilo. Med najbolj smiselne utemeljitve, zakaj je koruznjak del kulturne dediščine navajamo naslednje utemeljitve:

- "Zato, ker je človekova stvaritev in kaže na dejavnost kmečkega dela, to je ličkanje koruze."
- "V preteklosti je bil zelo pomemben za ljudi, saj so ga uporabljali za sušenje in shranjevanje koruze."
- "To je star koruznjak ki je zgrajen po ljudskih načelih. Zato spada pod kulturno dediščino."

Ravno obratno pa skoraj 58 % navaja, da koruznjak ni ali pa se ne morejo odločiti in ga uvrstiti med primer kulturne dediščine. Svojo odločitev utemeljujejo z naslednjimi razlagami:

- "Mislim, da to ni kulturna dediščina saj so ga zgradili zdaj in ni star. Kulturna dediščina je stvar, ki je stara ne tista nova."
- "Ker je to človeško delo, ki se lahko spreminja. Vsaka regija ali celo hiša ima na svoj način narejeno."
- "Koruznjakov je po Sloveniji veliko, zato ta prav gotovo ne spada pod kulturno dediščino."

Ključni problem, zakaj so se nekateri anketiranci odločali, da je koruznjak del kulturne dediščine, nekateri, čeprav jih je več, pa da ni, vidimo v tem, da se iz slike ni natančno razvidela starost koruznjaka.

Slika pri vprašanju 9 prikazuje naslovnice nekaterih revij za mlade in so starejše izdaje, čeprav nekatere revije izhajajo še danes. Verjetno je to razlog, da se je komaj 9,6 % anketirancev odločilo in uvrstilo vsebino slike med primer kulturne dediščine. 65,4 % anketirancev se je odločilo, da vsebina ne prikazuje kulturno dediščino. Svojo odločitev so utemeljili z naslednjo razlago:

- "Ne predstavlja nobene kulturne vrednosti našemu ali kateremu drugemu narodu in na nas ni imela in ne bo imela nikakršnega velikega vpliva."
- "Mislim, da zato, ker niso edinstvene (vsak mesec pride nova številka)."
- "Nisem prepričana. Če bi bilo morda, kaj bolj kulturnega v revijah."
- "Ne spada med zgodovinsko listino. Revije se še vedno uporabljajo."
- "Zato, ker je to samo časopis, ki nima neko zgodovinsko vrednost."

13., 14. in 16. vprašanje na sliki predstavljajo primere prehranske dediščine, ki jo prav tako uvrščamo med kulturno dediščino. Ker pa učenci v vsebini slike tega niso prepoznali, so navajali, da to niso primeri kulturne dediščine. 13. vprašanje je prikazalo ustekleničeno slovensko vino teran, 14. vprašanje mehiško tradicionalno jed buritos (mehka tortilija v kateri je ovit različen mesno-zelenjavni nadev), 16. vprašanje pa tradicionalni avstrijski dunajski zrezek.

Anketiranci so se pretežno odločali, da slike ne predstavljajo kulturne dediščine. %, se je gibal med 30,80 % za vino teran, 58,70 % za buritos ter 54,80 % za dunajski zrezek.

Vprašanja 17., 18. in 19. oz. slike ki predstavljajo slovenskega nogometaša Valterja Birso, ki igra v pomembnih evropskih klubih, potem trenutnega slovenskega politika in predsednika vlade Janeza

Janšo in znanega britanskega pevca Harryja Stylesa. Sicer so imenovane osebnosti pomembne, vsaka za svoje področje delovanja in tudi znane, vendar v tem trenutku ne predstavljajo osebnosti, ki bi jih lahko povezali s kulturno dediščino. Prav zato so se % odgovorov, če predstavljajo primere kulturne dediščine gibale nizko, med 6,70 % in 13,50 %.

Za konec analize tabele 1 želimo izpostaviti še zadnje, 20. vprašanje, ki je anketirance spodbudilo k razmišljanju, če obstaja razlika med slovensko in svetovno kulturno dediščino. 88 anketirancev ali 84,60 % meni, da razlika obstaja. Zakaj? Navajali so naslednje utemeljitve:

- "Slovenska kulturna dediščina je pomembna za slovenski narod, svetovna kulturna dediščina pa za ves svet (nekaj slovenskih znamenitosti spada tudi pod svetovno kulturno dediščino)."
- "Svetovna kulturna dediščina povezuje nas vse kot eno skupnost. Vsi se lahko identificiramo v svetovni kulturni dediščini, med tem ko slovenska zajema samo naš narod."
- "Slovenska je vezna samo na Slovenijo in njene dežele, svetovna pa prikazuje nekaj kar je dediščina celega sveta."
- "Svetovna kulturna dediščina je dediščina celega sveta, slovenska pa predstavlja dediščino Slovenije."
- "Zato ker Slovenija je samo ena država in ne more imeti s celim svetom enako kulturno dediščino."

Iz navedene analize smo ugotovile sledeče:

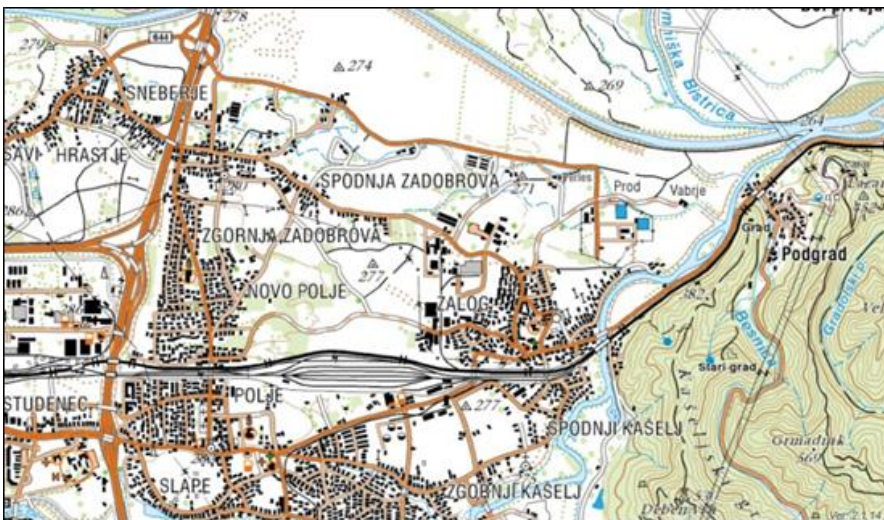
- Veliko učencev o kulturni dediščini ve malo, ali pa ugibajo, nekateri pa so se potrudili in poglobili, ter napisali smiselne odgovore. Nekateri mislijo tudi, da je kulturna dediščina vse kar je ustvaril človek.
- Večina učencev meni, da v kulturno dediščino spada to, kar je starejše od moderne dobe (za zgradbe, ki so jih zgradili v moderni dobi mislijo, da niso kulturna dediščina...).
- Za veliko stvari niso prepričani. Marsikateri odgovor je prekopiran z interneta. Veliko odgovorov pa je smiselnih in izvirnih.
- Veliko jih misli, da je kulturna dediščina le tisto, kar je zgradba oz. objekt.
- Učenci zelo dobro poznajo razliko med slovensko in svetovno kulturno dediščino, ter to znajo zelo dobro utemeljiti.
- Poleg vsebinskih ugotovitev smo spoznale tudi to, da učenci v večini odgovorov uporabljajo ne knjižni jezik, kar se nam zdi zelo zaskrbljujoče. Navsezadnje tudi knjižno pisana slovenska beseda predstavlja in je del naše kulturne dediščine.

Ker smo na začetku raziskovanja postavile hipoteze in je prva med njimi zagovarjala stališče, da učenci zelo dobro poznajo, kaj je kulturna dediščina oz. kaj vse uvrščamo med kulturno dediščino (nekega naroda) ter glede na vsebine, ki smo jih spoznavali pri pouku več predmetov (družba, zgodovina, geografija, slovenščina, glasbena umetnost, likovna umetnost) učenci bolj prepoznajo primere svetovne kot pa slovenske kulturne dediščine, moramo, na žalost, postavljeno hipotezo zavriniti.

Kljub temu, da se o kulturni dediščini sistematično srečujemo in učimo pri različnih predmetih, naše znanje o kulturni dediščini še vedno ni dobro. Čeprav se zavedamo njenega pomena, marsikaj ne znamo uvrstiti oz. utemeljiti, zakaj je oz. ni primer kulturne dediščine. Prav tako nas skrbi dejstvo, da se sicer zavedamo razlike med svetovno in slovensko kulturno dediščino, vendar smo veliko bolj samozavestni pri uvrščanju Eifflovega stolpa v kulturno dediščino kot pa slovenskega vina teran.

4.2. POLJE JE KRAJ, KI JE BOGAT S STAVBNO IN SPOMENIŠKO KULTURNO DEDIŠČINO

Polje je naselje, ki leži na vzhodnem obrobju Ljubljane ob njeni vzhodni obvoznici.

Slika 24: Naselja na vzhodnem obrobju Ljubljane (<http://www.geopedia.si>, pridobljeno 3. 2. 2021)

Nekoč je Polje nosilo ime Devica Marija v Polju.

Kraj Devica Marija v Polju se je razvil šele konec 19. stoletja. Ime je dobil po cerkvi Device Marije Vnebovzete. Kdaj in zakaj so na manjši vzpetini sredi polja ob križišču, kjer se od ceste, ki vodi iz Ljubljane v Zalog, odcepi cesta proti Zadobrovi, postavili prvo znamenje, kapelo ali cerkev, ni znano.

Do sedaj znana je najstarejša zgodovinska omemba cerkve v Polju 15. avgusta 1499. Takrat je, kot je zapisano na pergamentni listini, ki jo hrani Arhiv republike Slovenije, generalni vizitator oglejskega patriarhata Sebastijan Nascimbeni, posvetil z dovoljenjem ljubljanskega škofa Krištofa Ravbarja v njej dva oltarja in podelil odpustke obiskovalcem. Po drugih virih (Zbornik Matica Slovenska št. V) pa lahko sklepamo, da je stala cerkvica v Polju že prej, in sicer leta 1325.

Leta 1783 je bila pri Devici Mariji v Polju ustanovljena župnija. Iz nekdanje šentpetske pražupnije so izločili 12 vasi: Devico Marijo v Polju, Vevče, Zgornji in Spodnji Kašelj, Zgornjo in Spodnjo Zadobrovo, Besnico (1788 je bila izločena iz poljske župnije in pridružena župniji sv. Lenarta v Sostrem), Slape, Studenec in Fužine. Poudariti je potrebno, da ob ustanovitvi župnije kraja Polje še ni bilo. Nekaj hiš okoli cerkve - gostilne, kjer so se okrepčali romarji in so modrovali domači gospodarji - je namreč sodilo pod vas Slape.

Slika 25: Stara šola, cerkev in župnišče v Polju pred letom 1895 (Zbornik ob 150-letnici OŠ Polje)

Ravno zaradi starosti najdemo v Polju nekaj primerov stavbne in spomeniške kulturne dediščine. Med njimi želimo izpostaviti zlasti staro stavbo OŠ Polje, cerkev Marijinega Vnebovzetja ter spomenik avstro-ogrskega vojaka pred pokopališčem v Polju. Zanimalo nas je, kako dobro poznajo učenci OŠ Polje, ki obiskujejo 6., 7., 8. in 9. razred omenjen primere krajevne kulturne dediščine.

V ta namen smo oblikovale spletni vprašalnik s 17. vprašanji, ki je natančneje predstavljen v poglavju "Metode dela". Omeniti je potrebno še, da smo vprašalnik razdelile v dva dela. Prvi del vključuje vprašanja od št. 1 do št. 11. Z njim smo želele spoznati, kako dobro poznajo učenci stavbno in spomeniško kulturno dediščino Polja. Drugi del vprašalnika, kjer smo uvrstile vprašanja od št. 12 do št. 17 pa je namenjen ugotavljanju mnenja učencev, če se obravnavani primeri kulturne dediščine v Polju lahko uvrstijo v seznam slovenske kulturne dediščine.

Podatke, ki smo jih dobile z vprašalnikom so predstavljene v spodnji tabeli (tabela 2).

Tabela 2: Pravilnost odgovorov na vprašanja v vprašalniku "Polje v mozaiku kulturne dediščine" do 11. vprašanja

	PRAVILNI ODGOVORI		NEPRAVILNI ODGOVORNI	
	Število	Procent	Število	Procent
1. VPRAŠANJE	25	30,6%	54	69,4%
2. VPRAŠANJE	22	24,5%	57	75,5%
3. VPRAŠANJE	48	77,6	31	22,4%
4. VPRAŠANJE	29	38,8%	50	61,2%
5. VPRAŠANJE	53	87,8%	26	12,2%
6. VPRAŠANJE	40	61,2%	39	38,9%
7. VPRAŠANJE	45	71,4%	34	28,6%
8. VPRAŠANJE	31	42,9%	48	57,1%
9. VPRAŠANJE	36	53,1%	43	47%
10. VPRAŠANJE	33	46,9%	36	53,1%
11. VPRAŠANJE	28	36,7%	51	63,3%

Analiza tabele

Na 1. vprašanje, kdaj sežejo prvi zapisi o kraju Polje je pravilno odgovorilo le tretjina anketirancev, 69,4 % pa se je odločilo napačno. Prvi zapisi o kraju Polje sežejo v leto 1499.

Prvi zapisi o cerkvi Polje sežejo v leto 1325 kar je pravilno odgovorila le četrtnina anketirancev ali 24,5 %. Skoraj 76 % jih je odgovorilo napačno.

Ravno obratno nam povedo podatki na 3. vprašanje, ki je spraševalo, kje je začelo nasajati naselje Polje. Kar 77,6 % anketirancev je odgovorilo pravilno in sicer, da so hiše začeli graditi okoli župnišča.

Nad rezultati 4. vprašanja smo bile zelo presenečene, saj je spraševalo po letnici gradnje stare šole v Polju, ki se je zgodila leta 1857. Komaj 33,8 % anketirancev je odgovorilo pravilno. Veliko bolje pa so odgovorili na 5. vprašanje, ki se je glasilo, kje je stala prva šolska stavba OŠ Polje. Pravilno je odgovorilo 87,8 % anketirancev. Tudi 6. vprašanje se je nanašalo na staro šolo. Zanimalo nas je, če učenci vedo, kateri prostori so se nahajali še v šoli poleg učilnic. 61,2 % anketirancev je odgovorilo pravilno in sicer, da so bila v stavbi še stanovanja za učitelje.

Visok % pravilnih odgovorov je imelo tudi 7. vprašanje, ki je zahtevalo poznavanje imena cerkve v Polju. 71,4 % anketirancev je odgovorilo, da cerkev v Polju nosi ime Device Marije, kar je pravilen odgovor.

Nekaj manj kot polovica anketirancev je vedelo, da je cerkev v Polju dobila svoj drugi zvonik po potresu v Ljubljani leta 1895. Prav tako je dobra polovica anketirancev vedelo, da je posebnost cerkvenih zvonikov ta, da ima najtežji zvon v Sloveniji.

Slaba polovica anketirancev navaja, da je spomenik vojaka pred pokopališčem v Polju vojak avstro-ogrsko vojske iz 1. svetovne vojne. Še slabši pa je rezultat poznavanja, zakaj so postavili spomenik vojaka. Le 36,7 % anketirancev je mnenja, da je veliko krajanov udeleženi v 1. svetovni vojni.

Iz analize tabele smo ugotovili sledeče:

Večina učencev pozna zgodovino Polja, poljske cerkve, stare šole ter avstro-ogrskega vojaka.

Največ napak in težav imajo pri letnicah. Pri ostalih vprašanjih jim gre bolje.

O znanju o Polju gledano na splošno pa so razdeljeni, nekateri poznajo zgodovino Polja zelo dobro, drugi pa malo manj.

Druga hipoteza, ki smo jo postavile se je glasila, da je Polje kraj, ki je bogat s stavbno in spomeniško kulturno dediščino. Učenci OŠ Polje, ki obiskujejo 6., 7., 8. in 9. razred pa dobro poznajo zgodovino stavbe stare šole OŠ Polje, cerkev Marijinega vnebovzeta v Polju ter spomenik avstro-ogrskemu vojaku pred pokopališčem v Polju.

Glede na zapisane ugotovitve lahko potrdimo, da učenci poznajo dobro zgodovino svojega kraja, čeprav se znanje nekoliko izgubi, ko jih sprašujemo po letnicah. Prav tako imajo nekoliko šibkejšo znanje o cerkvi in spomeniku avstro-ogrskemu vojaku, še najbolj pa so poznali zgodovino stare šole.

Iz zapisanega zato ne moremo hipotezo v popolnosti potrditi, kot tudi zavreči ne.

4.3. STAVBA STARE ŠOLE NA SEZNAMU SLOVENSKE KULTURNE DEDIŠČINE

Razvoj šolstva in osnovne šole v Polju

Zaradi razvijajoče se industrije je porasla potreba po napredovanju splošne izobrazbe. Fidelis Terpinc (lastnik gradu Fužine od leta 1825) se je iz trgovca prelevil v papirniškega industrialca in z razvojem papirnice so Vevče postale središče papirne industrije na Slovenskem. Z rastjo tovarne se je začela spreminjati tudi socialna slika kraja — v povsem kmečke kraje so prišli tovarniški delavci, odvisni od papirnice.

V takratnem času je imela Avstrija enega najbolj zaostalih šolskih sistemov v Evropi. V vojvodini Kranjski so bile leta 1849 le 104 osnovne šole. V bližini Polja sta bili le dve redni javni šoli, in sicer pri šent Petru od leta 1788 in pri šent Jakobu ob Savi od leta 1808. Na drugih sedežih župnij so bile t. i. nedeljske šole, ki so bile precej odvisne od volje duhovščine v kraju. V Polju je taka šola obstajala od leta 1783.

V prvi polovici petdesetih let 19. stoletja je na Kranjskem močno poraslo število rednih javnih osnovnih šol. Skladno s podpisanim konkordatom je tudi v Polju glavno vlogo pri ustanavljanju šole imela Cerkev. Predstojnik župne cerkve Device Marije v Polju, župnik Martin Pajk, je skladno s protokolom Okrajnega urada v Ljubljani št. 2604 z dne 21. 3. 1854 izbral stavbni prostor za šolo v neposredni bližini cerkve. Leta 1857 je za 40 goldinarjev kupil del pašnika od posestnika v Slapah Blaža Osmeka, in sicer 70 kvadratnih klafter . S tem je zemljišče prišlo v popolno last župne cerkve Device Marije v Polju.

Šola v Polju je nastala v času med 1857 in 1862. Leto 1857 se z nakupom zemljišča za šolsko stavbo šteje za ustanovno leto naše šole. Vendar pa je preteklo še pet let preden se je začel pouk v šoli. Dolgotrajno in zapleteno uradovanje, sama graditev in verjetno še kaj so bili razlogi, da je prvi nadučitelj Blaž Kuhar začel s poukom šele 14. 11. 1862.

Šola je gledala na cesto Ljubljana-Zalog. V pritličju je bilo stanovanje nadučitelja, ki je bil obenem tudi organist in mežnar. Nadučitelj je eno sobo odstopil svojemu pomočniku v cerkvenih poslih, drugo sobo pa občasno učitelju-samcu. V prvem nadstropju sta bili dve učilnici. Šola je bila najprej enorazrednica, zato so sprva uporabljali le eno učilnico.

18. septembra 1876 je šola postala dvorazrednica. Šolska stavba je takrat še zadoščala potrebam pouka. Z leti, ko je število otrok začelo naraščati, je postajala šola vedno bolj tesna.

Leta 1889 so razpravljali o razširitvi šole v trirazrednico oz. štirirazrednico. Ugotovili so, da je potrebno šolsko poslopje nujno povečati, saj so v šolskem letu 1891/92 zaradi prostorske stiske zavrnil vseh 61 novincev, z utemeljitvijo, da bodo šolo začeli obiskovati, ko bodo priskrbeli primeren prostor. Nadučitelj Franjo Kavčič je brezplačno odstopil svojo največjo sobo za potrebe 3. razreda, dokler ne zgradijo nove učilnice.

V šoli Polje se je skozi čas večalo število učilnic, šola se je torej večala, tako kot se je večala potreba po dograjevanju obstoječe stavbe ali izgradnja nove stavbe.

Ideja o novi stavbi pa se ni pojavila samo zaradi prostorske stiske. K temu so botrovale tudi precej slabi pogoji bivanja v njej. Šola je bila temačna, nesnažna in vlažna. Vendar se je ideja o izgradnji nove stavbe preložila, saj je bila v dvajsetih letih 20. stoletja splošna draginja in nestalnost cen gradbenega materiala. Nova šolska stavba oz. prizidek se je zgradil leta 1931, slovesno so jo odprli na državni praznik združenja Jugoslovanov. Šola je dobila naziv "Narodna šola prestolonaslednika kraljeviča Petra". Leta 1935 se je ponovno preimenovala, tokrat v Državno narodno šolo kralja Petra II.

V času 2. svetovne vojne je bil pouk na šoli okrnjen in šola je delno služila svojemu namenu. To se je spremenilo s časom po 2. svetovni vojni. Ker je število učencev naraščalo, so v petdesetih letih imeli učenci pouk tudi v kletnih prostorih šole. Šola v Polju se je takrat prav tako preimenovala. Nosila je ime XIII. gimnazija v Ljubljani.

Slika 26: Prva šolska stavba (Cimerman, M., godec, R., Pecin Završan, T.: Zbornik ob 150-letnici OŠ Polje, 2007)

Nova šolska stavba, ločena od stavbe v kateri se je začelo šolstvo v Polju, je nastala v času med letom 1954 in 1957. V tej stavbi danes poteka pouk za učence od 4. razreda do 9. razreda, medtem ko je stavba stare šole, ki je stara že več kot 160 let, stavba v kateri trenutno poteka pouk od 1. do 3. razreda.

Ta stavba nosi danes naziv Stara šola. Čeprav je bila velikokrat obnovljena, stavbno izboljšana, je ohranila prvine stare zgradbe, na kateri se navsezadnje vidi tudi nekdanji naziv šole – šola kralja Petra II.

Tabela 3: Pravilnost odgovorov na vprašanja v vprašalniku "Polje v mozaiku kulturne dediščine" od 11. vprašanja do 17. vprašanja

VPRAŠANJE	ODGOVORI				PRIMERI ODGOVOROV					
	DA		NE		Smiselni		Delno smiselni		Ne smiselni	
12. vprašanje	31	42,90%	38	57,10	/	/	/	/	/	/
13. vprašanje	/	/	/	/	20	40,81%	0	0%	28	57,14%
14. vprašanje	41	63,30%	28	36,70%	/	/	/	/	/	/
15. vprašanje	/	/	/	/	28	57,14%	4	8,16%	17	34,69%
16. vprašanje	38	57,10%	31	42,90%	/	/	/	/	/	/
17. vprašanje	/	/	/	/	25	51,02%	3	6,12%	21	42,85%

Analiza 12. in 13. vprašanja

Z 12. vprašanjem smo želele ugotoviti, če so anketiranci mnenja, da bi staro stavbo OŠ Polje morali uvrstiti na seznam slovenske kulturne dediščine, saj predstavlja eno izmed najstarejših šol na Slovenskem. Poleg tega pa se v njeni stavbi še vedno izvajajo šolske dejavnosti.

Med anketirano populacijo je bilo 42,90 % takšnih, ki bi stavbo stare šole uvrstili v seznam slovenske kulturne dediščine. Med razlogi pa so navajali sledeče:

- "Da, saj je ena najstarejših šol v Sloveniji."
- "Da, saj je stara več kot 100 let."
- "Ker je stara in ima bogato zgodovino in ker ni veliko takšnih in ker je nekako značilnost tega kraja."
- "Ker je verjetno ena izmed vzornih začetkov šolstva in zakaj ne."
- "Šola je stara več kot 160 let, in jo morajo uvrstiti med kulturno dediščino."
- "Šola spada med najstarejše šolske stavbe v Sloveniji."
- "Šola je izredno stara, seže daleč v preteklost. Lahko gre tudi samo za kulturno dediščino našega kraja ali občine, se pa mi zdi velik in pomemben del Polja."
- "Ker si zasluži glede na svojo zgodovino in starost."
- "Moj odgovor je DA, saj je stara šola stara več kot 160 let in je ena najstarejših šol v Sloveniji."

Nekaj več anketirancev pa je, kljub njeni starosti in vpetosti v kulturno in družbeno življenje kraja tako v preteklosti kot danes, mnenja, da šole ni potrebno uvrščati na seznam slovenske kulturne dediščine. Takšnih je bilo 57,10 %. Kljub temu pa skoraj vsi niso našli pomembnega razloga, zakaj imajo takšno mnenje. Med razlogi so v glavnem le še enkrat odgovorili na vprašanje negativno ali pa so navedli, da so mnenja, da stare šolske stavbe ni potrebno uvrščati med slovensko kulturno dediščino. Natančnih vzrokov pa niso navedli.

Slika 27: današnja podoba stare šole v Polju (Foto: Natalija Žabjek, 20. 2. 2021)

Slika 28: Pred stranskim vhodom v zgradbo stare šole (Foto: Natalija Žabjek, 20. 2. 2021)

Slika 29: današnja podoba stare šole (zgradba desno) z dograjenim in prenovljenim stanovanjskim delom (Foto: Natalija Žabjek, 20. 2. 2021)

Zaradi tega smo mnenja, da postavljeno hipotezo ne moremo niti zavreči niti potrditi.

4.4. CERKEV MARIJINEGA VNEBOVZETJA V POLJU NA SEZNAMU SLOVENSKE KULTURNE DEDIŠČINE

V 16. stoletju je na lokaciji današnje cerkve verjetno stalo znamenje, kasneje morda lesena cerkev. Kot njeno prvo pisno omembo nekateri omenjajo letnico 1325, a ta ni gotova. Cerkev je prvič v pisnem zapisu omenjena 15. avgusta 1499, ko je odposlanec in generalni vizitator oglejskega patriarha S. Nazimben posvetil dva oltarja. Leta 1520 je cerkev imela že tri oltarje, poleg Device Marije še oltarja sv. Helene in sv. Lenarta. Marijina cerkev v Polju se spet omenja ob pojavu kuge v Ljubljani leta 1599, tokrat z novim oltarjem sv. Boštjana, zavetnika pred kugo. Oltar je šele leta 1606 posvetil ljubljanski škof Tomaž Hren. Leta 1631 je imela cerkev že pet oltarjev, v zvoniku pa dva zvonova. Dodatne spremembe in povečave so se nadaljevale še v 17. in 18. stoletje. Tako so leta 1642 postavili nov prezbiterij, leta 1668 pa povečali ladjo in naslednje leto postavili v cerkvi še en oltar, oltar sv. Barbare. Decembra 1722 so bili v zvoniku trije zvonovi.

Leta 1820 so cerkev na novo pozidali in nekoliko kasneje povišali zvonik. Po potresu za veliko noč leta 1895 do delno porušeno Marijino cerkev v Polju na novo pozidali, takrat je dobila tudi dva zvonika.

Slika 30: Rušenje zvonika na cerkvi v Polju po potresu leta 1895 (Markelj, A., Kemperl, M., Kokalj, D. et al: Polje, kdo bo tebe ljubil, 1999)

Od septembra 1897 so bili v južnem zvoniku štirje zvonovi. Največji med njimi je imel 2305 kg. Severni zvonik je bil takrat še prazen. Septembra 1897 pa so iz Hilzerjeve livarne iz habsburškega Novega mesta pripeljali 6104 kg velik oz. težak zvon in ga dvignili v zvonik. Takrat je to bil najtežji zvon na Kranjskem, danes pa najtežji v Sloveniji.

Cerkev v Polju je znana tudi po številnih procesijah, ki so jih spremljale maše ter godba s petjem in so se zaključile ravno v poljski cerkvi (Kočar, 2017).

Slika 31: Cerkev v Polju po potresu (Kočar, T.: *Od Studenca in Polja čez Zalog in Besnico*, 2017)

Namreč, slava poljske cerkve se je razširila predvsem v začetku 18. stoletja. V ljubljanskem jezuitskem samostanu je takrat živel pater Andrej Schweiger. Bil je goreč Marijin častilec. Njemu se je prikazala Marija in mu naročila, naj da njej v čast postavi 12 znamenj njenih najimenitnejših življenjskih postaj. Mimo njih naj se romarji podajo k cerkvi Device Marije v Polje in premišljujejo skrivnosti iz Marijinega življenja. Ta zamisel se je med ljudstvom takoj prijela. Vsako drugo leto ob godu Marije Snežne so Ljubljančani opravili božjo pot mimo teh kapelic. Prva je stala pri cerkvi sv. Petra, vse druge pa ob Zaloški cesti, zadnja, dvanajsta kapelica, pa naj bi bil glavni oltar Marijinega vnebovzeta v poljski cerkvi. Ta pobožnost je bila zelo priljubljena in obiskana. Pravijo, da je postala v tem času poljska cerkev najimenitnejša božja pot našega naroda. Posebej radi so sem romali vsi člani različnih Marijinih bratovščin. Žal je vsa ta romanja ustavil Jožef II. s prepovedmi. Zato pa je pri poljski cerkvi leta 1783

ustanovil župnijo. Istega leta so na ukaz gosposke na pokopališču pri cerkvi porušili cerkvico Svetega Duha (<https://www.druzina.si/>, pridobljeno 23. 2. 2021). Dandanes romanj mimo kapel ni več. Še vedno pa se Poljci spomnijo starih romanj na belo nedeljo in veliki šmaren.

V 1. svetovni vojni so za potrebe pri izdelavi topov pobirali tudi po cerkvah: bronaste zvonove in izdelke iz podobnih, za izdelavo topov primernih surovin (medenina in cin, cerkvene orgle, svečniki, piščali, pladnji, vrčki idr.). V Polju so prva dva zvonova vrgli iz zvonika cerkve sredi novembra 1916, tretjega 18. novembra, predzadnji zvon 5. oktobra. Največjega, šest ton težkega pa so se ga lotili z razbijanjem in ga do 1. decembra po kosih zmetali na tla. Tako je v zvoniku ostal samo še navček, ki so mu rekli "cingl".

Po 1. svetovni vojni je cerkev v Polju dobila nove zvonove. Kranjska industrijska družba iz Jesenic so v zvonik dvignili štiri litoželezne zvonove. Največji je (bil) težak 5825 kg in je predstavljal oz. še vedno predstavlja najtežji zvon v Sloveniji.

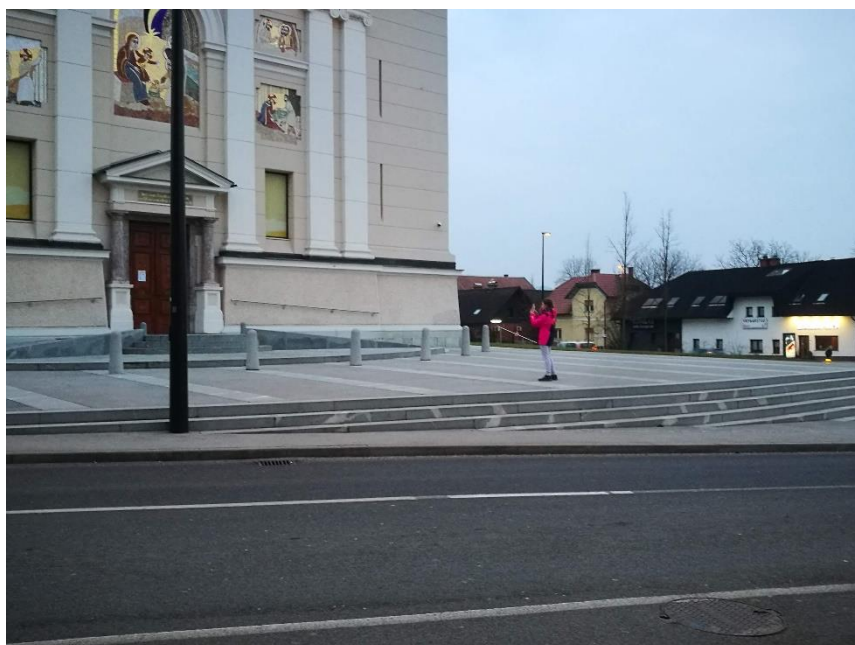
Ob prenovi Zaloške ceste leta 2015/2016 so uredili tudi okolico Marijine cerkve kot stare šole, tako da ima danes podoba cerkve izjemno mogočni značaj. Poleg okolice so konec leta 2016 cerkev v Polju na novo "oblekli". Namesto prejšnje, živo oranžne fasade, ima sedaj bolj diskretno rumenkasto, oker barvo. Takrat so podrli tudi manjšo (farovško) stanovanjsko hišo na južni strani cerkve (Kočar, 2017).

Slika 32: Današnja podoba cerkve v Polju, slikano s severne strani (Foto: Natalija Žabjek, 20. 2. 2021)

Slika 33: Današnja podoba cerkve v Polju, slikano z južne strani (Foto: Natalija Žabjek, 20. 2. 2021)

Slika 34: Današnja podoba cerkve z zahodne strani, kjer je glavni vhod, z raziskovalko na terenu (Foto: Natalija Žabjek, 20. 2. 2021)

Analiza 14. in 15. vprašanja

Glede na starost, mogočnost, vlogo v verskem in splošnem družbenem ter kulturnem življenju krajanov Polja in okolice, nas je zanimalo, kakšno mnenje imajo učenci zadnje triade OŠ Polje glede uvrstitve Cerkve Marijinega vnebovzjetja v Polju na seznam slovenske kulturne dediščine. Zato smo jih v

vprašalniku "Polje v mozaiku kulturne dediščine" vprašali o tem. V tabeli 3 je predstavlja vprašanje 14. vprašanje. Med anketiranci meni 63,3 %, da cerkev Marijinega vnebovzetja lahko uvrstimo v seznam slovenske kulturne dediščine. Vzroke, zakaj tako menijo smo razdelile na tri skupine: smiselne, delno smiselne in nesmiselne. Med smiselnimi odgovori navajamo nekaj primerov:

- "Seveda ker je ena od najglasnejših cerkva na Slovenskem..."
- "Ker je zelo pomembna za našo zgodovino."
- "Ker je stara, lepa in ima tudi mozaike."
- "Ker je del zelo stare romarske poti."
- "Ker ima izjemno prepoznavne zvonike za tako majhen kraj kot je Polje."
- "Da, saj ima najtežji zvon v Sloveniji."
- "Moj odgovor je DA, saj je cerkev zelo stara, znana po zvoniku in ima zelo lepe mozaike znanega umetnika."
- "Ker bi za njo takrat skrbeli in jo očuvali pred propadom."
- "Da, saj je ta cerkev zelo stara ter ima najtežji zvonik v Sloveniji."
- "Ker je cerkev stara in ima v notranjosti in zunanosti zelo lepe mozaike, ki jih je naredil Marko Ivan Rupnik."
- "Ker ima najtežji zvonik."

Glede na mnenja anketirancev bi hipotezo, ki smo jo na začetku raziskave postavili in pravi, da so učenci mnenja, da lahko cerkev Marijinega vnebovzetja v Polju uvrstimo v seznam slovenske kulturne dediščine, tudi potrdili. S tem seveda odpiramo novo pot raziskovanja, saj vemo, da je pot od ideje do uresničitve ali cilja zelo dolga. Sedaj bi morali stopiti v stik z Zavodom za varstvo slovenske naravne in kulturne dediščine in se seznaniti, kako uresničiti našo idejo, katero dokumentacijo je potrebno pripraviti, katera dovoljenja in mnenja pridobiti, kam jih vložiti, kdo bi to lahko naredil... Ne glede na to, menimo da je prvi korak narejen. Seveda bi morali pred vsem napraviti še bolj podrobno raziskavo o mnenju vseh krajanov, kar pomeni, da bi morali stopiti v stik s Četrtno skupnostjo Polje, ki bi ob splošni podpori mnenja verjetno lahko začela z uresnitvijo ideje, da uvrstimo cerkev Device Marije v Polju na seznam slovenske kulturne dediščine.

4.5 SPOMENIK AVSTRO-OGRSKEGA VOJAKA PRED POKOPALIŠČEM V POLJU NA SEZNAMU SLOVENSKE KULTURNE DEDIŠČINE

Slovenci ob izbruhu prve svetovne vojne

Prva svetovna vojna ni obšla slovenskega ozemlja. Kot državljani avstro-ogrske monarhije so se Slovenci morali udeležiti vojne na strani centralnih sil. Po atentatu na prestolonaslednika Franca Ferdinanda je večina slovenskih politikov podprla odločitev dunajskega dvora za vojno proti Srbiji ter njenim zaveznicam. Slovenci so tako kot predstavniki drugih narodov dvojne monarhije sledili bojnemu pozivu starega cesarja Franca Jožefa I.

Ob začetku vojne so v Avstro-Ogrski razglasili izredno stanje. Parlament ni zasedal do leta 1917. Državo so urejali prek državnih uradov in komitejev. Poostren je bil policijski nadzor, ukinjene so bile nekatere svoboščine (svoboda tiska, govora, združevanja). Moč policije je bila velika še zlasti v nenemških deželah monarhije. Ljudi je lahko zapirala in tudi kaznovala zgolj na podlagi ovadb. Brezskrbno pomenkovanje o politiki se nekaj hitro končalo v preiskovalnem zaporu (Kern, Nečak, Repe, 2000).

V času pred in med vojno so delovale tri slovenske politične stranke (Kern, Nečak, Repe, 2000):

- Slovenska ljudska stranka (SLS), ki je bila ustanovljena leta 1892. Zagovarjala je katoliške vrednote in koristi kmetov. Odločilno je vplivala na slovensko politiko.
- Narodno napredna stranka (NNS) je bila ustanovljena leta 1894. Leta 1918 so jo preimenovali v Jugoslovansko demokratsko stranko (JDS). Zagovarjala je ideje liberalizma.
- Jugoslovanska socialdemokratska stranka (JSDS), ki je bila ustanovljena leta 1896. Zagovarjala je koristi delavstva.

Tudi gospodarstvo je nadzirala država in ga prilagodila potrebam vojne. Veliko industrijskih obratov so preusmeril v izdelovanje orožja in streliva, delavci v njih pa so morali delati brez socialne zaščite. Oskrba vojakov na frontah je zahtevala velike količine hrane, obleke in obutve. Zaradi tega je država določila obvezno oddajo žita, živine in drugega blaga, ki ga je potrebovala vojska (Kern, Nečak, Repe, 2000).

Slovenski vojaki so se skupaj s pripadniki drugih narodov v avstro-ogrski vojski bojevali na vzhodni fronti, v Srbiji in na ladjah avstro-ogrske mornarice; od leta 1915 pa mnogi tudi na domačih tleh – na soški fronti na Tirolskem.

Soška fronta

Nova zaveznica antantnih sil Italija je 23. maja 1915 Avstro-Ogrski napovedala vojno. Vojski obeh držav sta se razporedili ob 600 km dolgi fronti od švicarsko-italijansko-avstrijske tromeje do Jadranskega morja. Najpomembnejši del bojišča je bila soška fronta, ki je v dolžini 90 km potekala v zahodnem slovenskem visokogorju, v dolini reke Soče in na kraških planotah.

Številčno močnejša italijanska vojska je takoj ob vojni napovedi prodrla čez avstrijsko-italijansko državno mejo v Posočju, od koder je nameravala kar najhitreje zavzeti Gorico in Trst. Začele so se soške bitke.

Usoda Gorice, ki so jo Italijani med silovitimi napadi na avstro-ogrske položaje v Posočju sistematično bombardirali, je bila odločena šele avgusta 1916. Med 6. bitko, v kateri so najhujši boji potekali na Doberdobski planoti, ki je postala »slovenskih fantov grob«, jo je povsem porušeno, avstro-ogrska vojska končno prepustila Italijanom.

Septembra 1916 so se Italijani usmerili proti Krasu in Trstu. Cesarska vojska se je sovražnim naskokom uspešno upirala, toda v 11. bitki (avgust – september 1917), ko so Italijani napadli z vso silo, je njena obramba začela slabeti. Avstro-ogrsko poveljstvo se je zavedalo, da bi se ob ponovnem italijanskem napadu avstrijska obramba zlomila, zato je že med bitko začelo pripravljati preboj fronte.

Zaradi pomanjkanja vojakov so avstro-ogrskim silam pomagali Nemci. Oktobra se je začela 12. soška bitka, ki so jo sodobniki poimenovali »čudež pri Kobaridu«. Z bliskovito skupno akcijo pehote in topništva ter bojnim strupom je avstrijsko-nemška vojska izvedla preboj med Bovcem in Kobaridom. Italijanska vojska se je v razsulu umaknila in 28. oktobra 1917 je bilo soške fronte konec. Italijanom je uspelo zaustaviti avstrijsko-nemški prodor šele na reki Piavi, kjer se je potem fronta ustalila do konca vojne.

Soška fronta, ki je bila največji spopad v visokogorskem svetu v dotedanji zgodovini, je zahtevala tudi na tisoče življenj slovenskih vojakov. Skupaj s predstavniki drugih narodov Avstro-Ogrske so se hrabro borili za svojega cesarja. S tem so tudi onemogočili, da bi Italijani že med vojno zavzeli zahodni del slovenskega etničnega ozemlja, kot je določal Londonski sporazum (Kern, Nečak, Repe, 2000).

Slika 35: Na ozemlju ob reki Soči, ki se je raztezalo 93 kilometrov, sta se od konca maja 1915 do konca oktobra 1917 v 12 ofenzivah spopadli avstro-ogrski in italijanski vojski (Muzej novejšje zgodovine, dostopno 24.2.2021)

Zgodovina 17. pehotnega polka in sodelovanje v 1. svetovni vojni

Večina prebivalcev z območja današnje osrednjeslovenske regije ali nekoč Kranjske, torej tudi krajanov Polja, je v 1. svetovni vojni sestavljala 17. pehotni polk.

17. pehotni polk ima dolgo tradicijo, ki sega v drugo polovico 17. stoletja. Ustanovljen je bil leta 1674 na Češkem in je bil eden najstarejših polkov habsburške monarhije. Njegova zgodovina je tesno povezana z deželo Kranjsko, v kateri je imel polk od leta 1817 svoj naborni prostor, in z Ljubljano, v kateri je bil njegov štab. Po teritorialnem načelu mobilizacije in služenja vojaškega roka je tako postal domači kranjski polk. Svojo vojaško obveznost je opravljal v različnih krajih na Apeninskem polotoku in v Dalmaciji. V letih 1848–49 se je bojeval v Italiji in na Ogrskem. Sodeloval je v bitki pri Solferinu junija 1859 in leta 1866 v bitki pri Custozi. Njegovo vojaško pot v Bosno in Hercegovino, kjer je imel pomembno vlogo pri zasedbi dežele, je leta 1878 popisal Jernej Andrejka. Tudi polkovni dan 7. avgust je bil izbran po bitki pri Jajcu. Sodeloval je v bojih pri Livnu in pri gradnji ceste od Pologa do Livna. Leta 1893 so tri bataljone preselili v Celovec, štab 1. bataljona pa je ostal v Ljubljani. V javnosti je bil znan kot polk kranjskih Janezov, saj so veliko večino njegovega moštva sestavljali Slovenci. Polkovni pokrovitelj je bil naprej Ritter von Milde, novembra 1916 pa je pokrovitelj polka postal Oto Habsburški, sin zadnjega habsburškega cesarja Karla. Po njem so polk in njegove vojake imenovali tudi cesarjeviči. V prvi svetovni vojni je 17. pešpolk sodeloval v bojih na ruskem bojišču (vzhodni fronti) in na fronti proti Italiji (na soški in tirolski fronti). S polkovnim imenom in usodami vojakov so povezani mnogi kraji,

ki jih hranimo v spominu kot primere trpljenja, vzdržljivosti in junaštva: od Galicije na vzhodni fronti do Doberdoba na Krasu in Monte Chiese. 12. avgusta 1914 se je polk odpeljal na bojišče proti Rusiji in ognjeni krst doživel 26. avgusta 1914 pri Majden Golgorskem v Galiciji. Sodeloval je v mnogih bitkah na vzhodnem bojišču in utrpel velike izgube. Polk se je umaknil na prelaz Dukla v Karpatih. Oktobra 1915 je bil prestavljen na soško bojišče. Pridružil se je 10. pohodnemu bataljonu, ki je že od začetka italijanskega napada, maja 1915 branil položaje pri Doberdobu. Njegovi položaji so bili pred Podgoro in Oslavjem. Marca 1916 je odšel na tirolsko bojišče in sodeloval v veliki pomladni ofenzivi na Tirolskem. Monte Chiesa z območjem, ki se še danes imenuje dolina Slovencev, Ortigara, Asiago, Monte Val Bella in dolina Asse so območja, na katerih je polk držal položaje do konca vojne. V zadnjem letu vojne, 12. maja 1918, so se vojaki nadomestnih bataljonov polka, ki so bili nastanjeni v Judenburgu, uprli zaradi slabih razmer.

Leta 1918 je polk sodeloval v neuspešni avstro-ogrski junijski ofenzivi na Piavi in ob koncu vojne prišel v italijansko ujetništvo. Številni vojaki so se iz njega vračali šele leta 1919. V 17. pešpolku so kot vojaki in častniki služili številni znani Slovenci. Mnogim se želja po vrnitvi domov ni uresničila in so pokopani na različnih vojaških pokopališčih. S propadom avstro-ogrske monarhije je spomin na polk, njegovo slavno zgodovino in usodo slovenskih vojakov, ki jih je bilo v njegovi sestavi skoraj 82 %, vse bolj slabel. Danes se spomin nanj znova vrača v javno zavest in ga zaslužno uvršča v osrčje slovenske vojaške, vojne in kulturne zgodovine.

(Štepec, M.: Zgodovina 17. pehotnega polka in sodelovanje v 1. svetovni vojni, dostopno 23. 2. 2021).

Slika 36: Vojaki 17. pehotnega polka (Muzej novejšje zgodovine, dostopno 23. 2. 2021)

Spomeniška obeležja prve svetovne vojne na Slovenskem

Velika vojna je v slovensko tedanjost vstopila z nepredvidenimi in nepredvidljivimi koraki, v spominu pa zapustila neizmerljiv pečat. Spomin se je napajal z neposredno bojno izkušnjo, s poezijo in književnimi in likovnimi deli. Na krvni davek, ki so ga vojni plačale slovenske dežele, pa opominjajo predvsem spomeniki, postavljeni v spomin na padle slovenske vojake, ki so se v avstro-ogrskih vojaških uniformah borili na okopih 1. svetovne vojne. Po doslej zbranih podatkih in ocenah je padlo okoli 35 tisoč mož iz slovenskih dežel. Spomenike so v 20-ih in 30-ih letih 20. stoletja postavile vaške skupnosti, župnije in predvsem veteranska organizacija Zveza bojevnikov vojne, ki je spodbudila postavitve 150 spomenikov. Spomeniki spominjajo na padle v vseh slovenskih pokrajinah, razen na Primorskem, kjer stojita le dva spomenika padlim domačinom, v Volčah in na Šentviški planoti, saj poveljne italijanske oblasti na zasedenem in Kraljevini Italiji priključenem slovenskem ozemlju niso dovolile postavitve pomnikov svetovne vojne 1914 – 1918. 25

Slovenski spomeniki padlim slovenskim vojakom obsegajo različne spomeniške objekte in oblike, od stavb (kapelic), kipov, kvadrov, obeliskov do preprostih plošč. Najpogosteje so spomeniki postavljeni na pokopališčih, bolj redko pa na izbranem prostoru v središču vasi ali mesta.

Med spomeniški oblikami padlim slovenskim vojakom je najpogostejša spominska plošča, ki so jo vzdali na cerkveno steno in časovno označili z letnicama 1. svetovne vojne in s seznamom padlih vojakov; ponekod predstavljajo svojevrsten okvir tuid fotografije vojakov. Imena padlih so pogosto dopolnjena z rojstnimi podatki, z bojiščem, na katerem je vojak izgubil življenje, z imenom vasi, iz kater je izhajal in včasih s hišno številko.

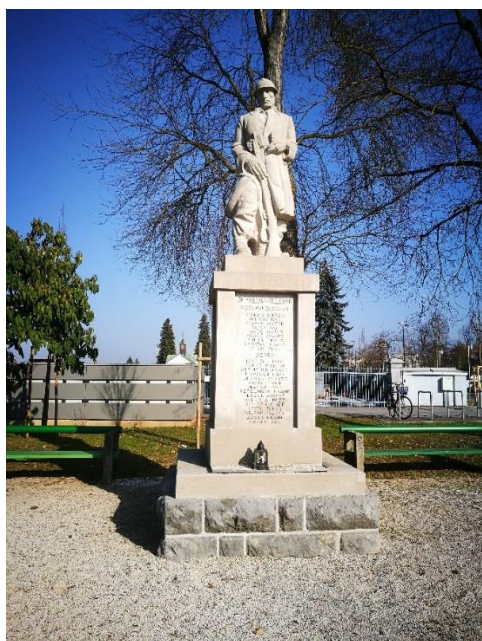
Kot smo že izpostavili so spomenike padlim slovenskim vojakom izdelovale kamnoseške delavnice, nekateri arhitekti, kot npr. Ivan Vurnik in Jože Plečnik, so tesno sodelovali s kamnoseškimi mojstri (France Cengle, Vinko Čamernik, Alojz Vodnik). Spomeniki arhitekta Vurnika so postavljeni v Bohinjski Beli, v Trbovljah, v Vodicach in Črnučah, v Šmartinu (Stražišče) pri Kranju in v Srednji vasi v Bohinju. Arhitekt Vladimir Šubic se je podpisal pod spomenike v Ljubljani (pri cerkvi Sv. Petra), v Zagorju in Moravčah. Mojster Plečnik je avtor spomenika v Breznici, kip Sv. Krištofa pa je delo kiparja Zdenka Kalina, ki je naredil tudi kip ranjenega vojaka v Bočni, lopo pa je zasnoval arhitekt Franjo Kuglič. Tudi spomenik v Žireh je skupno delo arhitekta Rada Kregarja in kiparja Karla Putriha.

Med kiparji, ki so ustvarjali slovenske kiparske spomenike padlim, se je z nalogo najpogosteje spoprijel Lojze Dolinar, ki je že med vojno dokončal kip Svetoslava Peruzzija Kranjski Janez. Dolinarjeva dela zasledimo na spomenikih v Begunjah pri Cerknici, v Preski pri Medvodah, v Polzeli. Ob koncu dvajsetih let 20. stoletja sta spominsko spomeniško podobo začela soustvarjati brata Tone in France Kralj; Tone Kralj je avtor reliefa v Dobu pri Domžalah, spomenika na Sveti Gori nad Litijo (Zasavska Gora). France

Kralj pa je zasnoval 7-meterski spomenik v Dobropolju. Bronasti relief na spomeniku v Črnomlju je delo kiparja Franceta Goršeta. Kamniški spomenik je idejno zasnoval slikar in grafik Stane Cuderman, Boris Kalin pa je s pomočjo domačih obrtnikov izdelal železobetonski lok. Spomenik v Črenšovcih je kiparsko delo Tineta Kosa. Manj pogoste spomeniške oblike so stavbe; na Jesenicah je postavljena spomeniška kapela, grobnici pa na pobreškem pokopališču v Mariboru in na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Križu (Žale), slednja delo arhitekta Eda Ravnikarja.

Slika 37: Odkritje spomenika žrtvam vojne 1941 – 1918 pred staro šolo v Polju (Kočar, T.: Od Studenca in Polja čez Zalog v Besnico, 2017)

Slika 38: Spomenik vojaka avstro-ogrske vojske pred pokopališčem v Polju

Spoznali smo, da imamo Slovenci zelo bogato zgodovino iz obdobja prve svetovne vojne, saj je na naših tleh potekala ena izmed bolj krvavih in težkih bojišč, bojišče soške fronte. Kot vojaki avstro-ogrsko vojske smo bili udeleženi spopadov tako na njej kot tudi na drugih frontah, kjer je sodeloval 17. pehotni polk, v katerem smo večinoma služili svojo vojaško dolžnost med prvo svetovno vojno. V njej so vsekakor bili tudi naši sokrajani iz Polja. Njim v spomin kot tudi v spomin vsem žrtvam, ki so sodelovali v prvi svetovni vojni so postavili spomenik v Polju, ki so ga odkrili 18. junija 1926. O tem dogodku priča tudi fotografija naslovnice tedenske priloge Slovenca, ki je izšla 6. junija 1926 in je prikazana v spodnji fotografiji.

Slika 39: Naslovnica tedenske priloge v časniku Slovenec iz leta 1926 (Ilustrirani Slovenec, dostopno 23. 2. 2021)

Analiza 16. in 17. vprašanja

Naše zadnja hipoteza se je glasila, da so učenci zadnje triade OŠ Polje mnenja, da lahko spomenik avstro-ogrsko vojske pred pokopališčem v Polju uvrstimo v seznam slovenske kulturne dediščine.

Iz tabele 3 lahko ugotovimo, da kar 57,10 % anketirane populacije učencev meni, da lahko vojaka avstro-ogrsko vojske uvrstimo v seznam slovenske kulturne dediščine. Med njimi so navajali naslednje smiselne odgovore:

- "Da, ker je bilo veliko krajanov Polja in sosednjih krajev udeleženi v 1. svetovni vojni."

- "Moj odgovor je DA, saj je spomenik star in na njem pišejo imena vojakov, ki so se žrtvovali v vojni."
- "Glede na število prebivalcev v Polju je veliko krajanov sodelovalo v 1. svetovni vojni."
- "Ker pove kako pomembno vlogo so imeli naši prebivalci v 1. svetovni vojni."
- "Saj je to naša dediščina, nekdo se je boril za nas in nase prednike."

Glede na mnenje in utemeljitve učence lahko tudi to hipotezo potrdimo. Kljub temu pa želimo opozoriti, da je s tem podano samo mnenje učencev zadnje triade OŠ Polje in da bi morali raziskavo vsekakor razširiti na krajanje Polja. Šele nato bi na osnovi ugotovljenega lahko začeli postopek uvrščanja spomenika žrtvam prve svetovne vojne na seznam slovenske kulturne dediščine.

4.6. INTERVJU Z UČITELJEM MLADENOM KOPASIĆEM

Iz študija literature in analize tabele smo ugotovili, da veliko učencev meni, da naštetih objekti (Cerkev Device Marije v Polju in stara šola v Polju) oz. predmeti (kip avstro-ogrskega vojaka) že spadajo v slovensko kulturno dediščino. Ogromno učencev pri odgovoru, ki ga morajo sami napisati napiše nesmiselne odgovore (npr. ločilo: /, ., ...). Vendar se veliko učencev tudi potruji in napiše smiselne in izvirne odgovore.

Ker smo tudi same želele vsaj pri nekemu odraslemu, ki verjetno še bolje in bolj pozna slovensko kulturno dediščino oz. tudi primere kulturne dediščine v Polju preveriti smiselnost o umestitvi raziskovalnih objektov v seznam slovenske kulturne dediščine, smo izvedle še intervju z učiteljem Mladenom Kopasićem., učiteljem razrednega pouka, ki nas je poučeval v 4. in 5. razredu.

V nadaljevanju so zapisana vprašanja in odgovori v opravljenem intervjuju. Le tega smo izvedle 16. februarja 2021.

1. *Kaj mislite, da je kulturna dediščina?*

“Kulturna dediščina so materialne in nematerialne zapuščine nekega naroda, neke države iz preteklosti, za katero moramo skrbeti, da bodo lahko tudi v prihodnosti uživali v njih.”

2. *Zakaj se vam zdi pomembna?*

“Pomembna se mi zdi, da spoznamo, kako so ljudje včasih živeli, da spoznamo kako je naša dežela oziroma država bogata, da lahko o tem uživamo in da smo ponosni na to, kar se je dogajalo v preteklosti, kar se dogaja sedaj in da to tudi prenašamo na naše otroke.”

3. *Lahko naštejete vsaj 3 primere svetovne kulturne dediščine in 3 primere slovenske kulturne dediščine?*

“Izpostavil bi muzej živega srebra Idrija (rudnik), Ljubljanski grad in rusko kapelico pod Vršičem.”

“Med svetovno dediščino pa se najprej spomnim na piramide v Gizi, potem Petro vklesano v skalo ter na Dubrovnik.”

4. *Ali lahko navedete 3 primere za snovno in nesnovno kulturno dediščino?*

“Primeri nesnovne dediščine so Škofjeloški pasijon, izdelovanje belokranjskih pisanic ter jurjevanje v Beli krajini.”

“Med snovno kulturno dediščino pa bi izpostavil neandertalčevo piščal, kolo koliščarjev ter Eifflov stolp v Parizu.”

5. *Kdaj ste se učili o njej?*

“Uh, že v osnovni šoli, zdaj v katerem razredu točno ne vem povedati, verjetno je bil kakšen drugi, tretji razred.”

6. *Kakšno je vaše mnenje o tem, kako učenci poznamo kulturno dediščino? Poznamo bolj svetovno ali slovensko?*

“Jaz mislim, da premalo poznate, če pa med tema dvema, pa mislim, da bolj poznate svetovno kulturno dediščino, na žalost.”

7. *Pri katerih predmetih učite učence o kulturni dediščini?*

“Večinoma pri družbi, nekaj malega pri slovenščini in pa pri glasbi.”

8. *Kako pritegnete učence pri pouku, da se (na)učijo o kulturni dediščini, zlasti slovenski?*
"Da jim to poskušam prikazati, kot eno stvar, ki je naše bogastvo, na katero morajo bit ponosni in se o njej učiti oz. jo spoznavati, po možnosti v živo. Se pravi ne da se samo učijo o neandertalčevi piščali pa vaški situli, ampak, da gredo v muzej in si to ogledajo."
9. *Ali je učencem tema o kulturni dediščini zanimiva?*
"Nekaterim ja, nekaterim ne. Tisti, ki imajo radi zgodovino jim je sigurno zanimiva, ostalim pa malo manj."
10. *Poznate kakšen primer kulturne dediščine v okolici? Ga lahko na kratko opišete.*
"V naši bližnji okolici, v Polju, je kulturna dediščina cerkev Device Marije. Mislim, da so še posebej zanimivi mozaiki, ki so ob straneh oz. na zunanji strani cerkve. V okolici imamo tudi grad Fužine, v centru Ljubljane pa je kulturne dediščine kar veliko."
11. *Ali menite, da bi morali OŠ Polje uvrstiti med slovensko kulturno dediščino? Zakaj menite tako?*
"Moje mnenje ja, da je ne bi uvrstili med slovensko kulturno dediščino, ker je osnovnih šol v Sloveniji kar veliko, čez 450 in vsaka je malo posebna. Mogoče bi lahko uvrstili staro šolo, ker je stara več kot 160 let in kolikor je meni znano je to ena najstarejših šol v Sloveniji. Nova OŠ je sicer arhitekturno zanimiva, saj je delo enega znanega arhitekta, ampak je premalo posebna, da bi jo lahko uvrstili med slovensko kulturno dediščino."
12. *Se vam zdi, da bi morali med slovensko kulturno dediščino uvrstiti tudi poljsko cerkev? Zakaj tako menite?*
"Menim, da bi jo morali, saj je ena večjih cerkev v Sloveniji. Ima dva zvonika in lepe mozaike, prav tako ima slike in kipe. Včasih je imela največji zvon v Sloveniji, torej ima neko zgodovino za seboj."
13. *Ali mislite, da bi morali spomenik avto ogrskega vojaka uvrstiti slovensko kulturno dediščino? Zakaj mislite tako?*
"Spomenik je sicer zanimiv, ampak takšnih spomenikov imamo po Sloveniji precej veliko. Tako da moramo vseeno malo izbirati, kaj uvrstimo med slovensko kulturno dediščino. Tukaj gre res za stvari, ki so nekaj posebnega in jih ne najdemo prav v vsakem kraju in vsaki vasi."
- Za konec se vam želimo zahvaliti za vaše mnenje in čas, ki ste nam ga namenili.*

Analiza intervjuja in ugotovitve

Po opravljenem intervjuju smo ugotovili, da se učitelj Mladen Kopasić močno zaveda pomena kulturne dediščine za obstoj in nadaljnje poznavanje vsakega naroda. Prav tako je navedel zelo zanimive primere tako slovenske kot tudi svetovne kulturne dediščine oz. je med njimi znal poiskati bogate primere slovenske in svetovne snovne in nesnovne kulturne dediščine. Zanimivo je, da želi pri učencih spodbujati zavedanje o pomenu kulturne dediščine zlasti z obiski muzejev, kjer imajo učenci neposreden stik s primeri kulturne dediščine in jo na ta način lahko tudi resnično doživijo.

Med primere, ki smo jih raziskovali v raziskavi, če jih lahko uvrstimo v seznam slovenske kulturne dediščine pa je izpostavil, da se na tem seznamu lahko najmeta tako stara stavba OŠ Polje, ker je med najstarejšimi v državi kot tudi poljske cerkev, če ne zaradi svoje bogate zgodovine potem pa zaradi najtežjih zvonov in velikih zvonikov, ki jih ima.

5. ZAKLJUČEK

Z opravljeno raziskavo smo izdelale nalogo na katero smo zelo ponosne. Ob zaključku raziskovanja se seveda zavedamo, da bi marsikaj lahko storile drugače (npr. v anketni vprašalnik zajele več anketirancev, anketni vprašalnik razširile na krajanje Polja, opravile intervju z uradno osebo na Zavodu za varovanje naravne in kulturne dediščine ...), vendar se zavedamo tudi tega, da smo odprle možnost razmišljanja, da lahko naredimo nekaj na področju, da v seznam slovenske kulturne dediščine uvrstimo stavbo stare šole OŠ Polje kot tudi cerkev Device Marije v Polju. Ta del zato puščamo odprtega za nadaljnje raziskovanje, ki bo mogoče nekega dne tudi uresničilo našo idejo ali željo.

V raziskavi smo postavili pet hipotez:

- **Prvo hipotezo**, ki se je glasila, da učenci zelo dobro poznajo, kaj je kulturna dediščina oz. kaj vse uvrščamo med kulturno dediščino ter da bolj poznajo primere svetovne kot pa slovenske kulturne dediščine, **moramo zavrniti**. Veliko učencev o kulturni dediščini ve malo, ali pa ugibajo, nekateri pa so se potrudili in poglobili, ter napisali smiselne odgovore. Nekateri mislijo tudi, da je kulturna dediščina vse kar je ustvaril človek.

Večina učencev meni, da v kulturno dediščino spada to, kar je starejše od moderne dobe (za zgradbe, ki so jih zgradili v moderni dobi mislijo, da niso kulturna dediščina...).

Za veliko stvari niso prepričani. Marsikateri odgovor je prekopiran z interneta. Veliko odgovorov pa je smiselnih in izvirnih.

Veliko jih misli, da je kulturna dediščina le tisto, kar je zgradba oz. objekt.

Učenci zelo dobro poznajo razliko med slovensko in svetovno kulturno dediščino, ter to znajo zelo dobro utemeljiti.

Poleg vsebinskih ugotovitev smo spoznale tudi to, da učenci v večini odgovorov uporabljajo ne knjižni jezik, kar se nam zdi zelo zaskrbljujoče. Navsezadnje tudi knjižno pisana slovenska beseda predstavlja in je del naše kulturne dediščine.

Kljub temu, da se o kulturni dediščini sistematično srečujemo in učimo pri različnih predmetih, naše znanje o kulturni dediščini še vedno ni dobro. Čeprav se zavedamo njenega pomena, marsikaj ne znamo uvrstiti oz. utemeljiti, zakaj je oz. ni primer kulturne dediščine. Prav tako nas skrbi dejstvo, da se sicer zavedamo razlike med svetovno in slovensko kulturno dediščino, vendar smo veliko bolj samozavestni pri uvrščanju Eifflovega stolpa v kulturno dediščino kot pa slovenskega vina teran.

- **Drugo hipotezo**, ki pravi, da je Polje kraj, ki je bogat s stavbno in spomeniško kulturno dediščino učenci OŠ Polje, ki obiskujejo 6., 7., 8. in 9. razred dobro poznajo. S tem smo mislili zlasti zgodovino stavbe stare šole OŠ Polje, cerkev Marijinega vnebovzvetja v Polju ter spomenik avstro-ogrskemu vojaku pred pokopališčem v Polju.

Z opravljeno raziskavo smo ugotovile, da večina učencev pozna zgodovino Polja, poljske cerkve, stare šole ter avstro-ogrskega vojaka. Največ napak in težav imajo pri letnicah. Pri ostalih vprašanjih jim gre bolje. O znanju o Polju gledano na splošno pa so razdeljeni, nekateri poznajo zgodovino Polja zelo dobro, drugi pa malo manj.

Iz zapisanega zato **ne moremo hipotezo v popolnosti potrditi, kot tudi zavreči ne.**

- **Tretjo hipotezo prav tako ne moremo ne potrditi ne zavreči.** Skušali smo dokazati, da lahko staro stavbo OŠ Polje uvrstimo v seznam slovenske kulturne dediščine, vendar je bilo med anketirano populacijo le 42,90 % takšnih, ki bi stavbo stare šole uvrstili v seznam slovenske kulturne dediščine. Iz intervjuja z Mladenom Kopasićem sklepamo, da se nekateri učenci ne zavedajo, da je omenjena stavba resnično med starejšimi stavbami v Sloveniji, kjer še danes deluje šolska dejavnost in bi jo tudi zaradi tega lahko uvrstili v seznam slovenske kulturne dediščine.
- **Četrta hipoteza** pravi, da so učenci mnenja, da lahko cerkev Marijinega vnebovzvetja v Polju uvrstimo v seznam slovenske kulturne dediščine. To hipotezo **lahko potrdimo**. S tem seveda odpiramo novo pot raziskovanja, saj vemo, da je pot od ideje do uresničitve ali cilja zelo dolga. Sedaj bi morali stopiti v stik z Zavodom za varstvo slovenske naravne in kulturne dediščine in se seznaniti, kako uresničiti našo idejo, katero dokumentacijo je potrebno pripraviti, katera dovoljenja in mnenja pridobiti, kam jih vložiti, kdo bi to lahko naredil... Ne glede na to, menimo da je prvi korak narejen. Seveda bi morali pred vsem napraviti še bolj podrobno raziskavo o mnenju vseh krajanov, kar pomeni, da bi morali stopiti v stik s Četrtno skupnostjo Polje, ki bi ob splošni podpori mnenja verjetno lahko začela z uresničitvijo ideje, da uvrstimo cerkev Device Marije v Polju na seznam slovenske kulturne dediščine.
- S **peto hipotezo** smo želeli potrditi, da so učenci zadnje triade OŠ Polje mnenja, da lahko spomenik avstro-ogrskega vojaka pred pokopališčem v Polju uvrstimo v seznam slovenske kulturne dediščine. Tudi to hipotezo **lahko potrdimo**, saj kar 57,10 % anketirane populacije meni, da lahko vojaka avstro-ogrške vojske uvrstimo v seznam slovenske kulturne dediščine.

Z opravljeno raziskavo smo potrdili dve hipotezi, za dve lahko rečemo, da je nismo mogli ne potrditi ne zavreči, eno pa smo zavrgli.

Obstoječa raziskava tudi zaradi nastalih ugotovitev odpira veliko možnosti za nadaljnje raziskovanje, ki pa bi moralo biti veliko bolj sistematično, obsežno in dalj časa trajajoče.

6. LITERATURA IN VIRI

Knjižni viri:

1. BOGATAJ, Janez. 2005. Nesnovna kulturna dediščina. Ljubljana: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije.
2. BOGATAJ, Janez. 2018. Slovenija: kulturna dediščina na stičišču Alp, Sredozemlja, Panonske nižine in Balkana. Ljubljana: Hart.
3. KOČAR, Tomaž. 2017. Od studenca in Polja čez Zalog v Besnico. Ljubljana: samozaložba.
4. KERN, Ana, NEČAK, Dušan, Repe, Božo. 2000. Naše stoletje. Zgodovina za 8. Razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan.

Spletni viri:

1. Pridobljeno 10. 1. 2021 na:
<http://silcportal.si/zanimivosti/skrivnost-kitajskega-zidu-je-v-lepljivem-rizu/>
2. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
<http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/sola/2001/ura/jelovcan/dubrovnik/Obzidje.htm>
3. Pridobljeno 25. 1. 2021 na:
<http://www.educa-izobrazevanje.si/wp-content/uploads/2013/09/Nina-Gonza-Vlasta-Hus.pdf>
4. Pridobljeno 10. 1. 2021 na:
<http://www.razglej.se/kitajski-zid/>
5. Pridobljeno 11. 1. 2021 na:
<http://www.srce-slovenije.si/turizem/znamenitosti/kulturna-dediscina>
6. Pridobljeno 14. 1. 2021 na:
https://en.wikipedia.org/wiki/Turkish_coffee
7. Pridobljeno 11. 1. 2021 na:
<https://eucbeniki.sio.si/geo9/2630/index5.html>
8. Pridobljeno 25. 1. 2021 na:
https://lasdbk.si/site/assets/files/1039/prezentacija_nepremicna_kulturna_dediscina_kaj_je_to_skocjan_dusan_stepec_pdf.pdf
9. Pridobljeno 14. 1. 2021 na:
<https://pag.si/dubrovnik-ocara-prav-vse-ljudi/>

10. Pridobljeno 14. 1. 2021 na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Firen%C5%A1ka_stolnica
11. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Firen%C5%A1ka_stolnica#/media/Slika:Florence_Duomo_from_Michelangelo_hill.jpg
12. Pridobljeno 14. 1. 2021 na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Gr%C5%A1ka_mitologija
13. Pridobljeno 15. 1. 2021 na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Kavovec#/media/Slika:Starr_070617-7329_Coffea_arabica.jpg
14. Pridobljeno 10. 1. 2021 na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Kip_svobode
15. Pridobljeno 18. 1. 2021 na:
<https://sl.wikipedia.org/wiki/Kozolec>
16. Pridobljeno 10. 1. 2021 na:
<https://sl.wikipedia.org/wiki/Mitologija>
17. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Organizacija_Zdru%C5%BEenih_narodov_za_izobra%C5%BEevanje,_znanost_in_kulturo
18. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Organizacija_Zdru%C5%BEenih_narodov_za_izobra%C5%BEevanje,_znanost_in_kulturo#/media/Slika:Flag_of_UNESCO.svg
19. Pridobljeno 12. 1. 2021 na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Premi%C4%8Dna_kulturna_dedi%C5%A1%C4%8Dina
20. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Trg_Lu%C5%BEa,_Dubrovnik
21. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
https://www.123rf.com/photo_90963854_a-view-of-a-street-in-the-old-city-core-in-dubrovnik-croatia-.html
22. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
<https://www.coronini-cafe.com/blog/izvor-kave/>
23. Pridobljeno 10. 1. 2021 na:
<https://www.dobertek.com/kulinaricna-dediscina-sodobnost/>
24. Pridobljeno 10. 1. 2021 na:

<https://www.euronews.com/amp/2020/10/15/have-you-tried-these-unesco-recognised-food-and-drink>

25. Pridobljeno 25. 1. 2021 na:

<https://www.gov.si teme/muzeji-in-premicna-dediscina/>

26. Pridobljeno 25. 1. 2021 na:

<https://www.gov.si teme/nepremicna-dediscina/>

27. Pridobljeno 25. 1. 2021 na:

<https://www.gov.si teme/nesnovna-dediscina/>

28. Pridobljeno 24. 1. 2021 na:

<https://www.kamra.si/organizacije/item/zavod-za-varstvo-kulturne-dediscine-slovenije.html>

29. Pridobljeno 15. 1. 2021 na:

<https://www.psihologijazivljenja.si/minotaver/>

30. Pridobljeno 9. 1. 2021 na:

<https://www.slovenec.org/2018/02/07/slovenski-ljudski-obic-aj-pustovanje/>

31. Pridobljeno 14. 1. 2021 na:

<https://www.xn--dubrovnikhrvaka-i7c.si/staro-mesto-dubrovnik.html>

32. Pridobljeno 14. 1. 2021 na:

<https://www.xn--dubrovnikhrvaka-i7c.si/znamenitosti.html>

33. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:

<https://www.znanjesveta.com/o/Kupola>

34. Pridobljeno 23. 2. 2021 na:

<https://www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/all/41D81D52C339DAA4C1257328003BDFD8>

Viri slik:

1. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:

<http://slikeiprilike.com/2019/01/16/jedan-tekst-o-kupoli-katedrale-u-firenci-i-kozimu-mediciju-realnom-i-onom-u-zadruzi/>

2. Pridobljeno 18. 1. 2021 na:

<http://www.bloskiteki.com/89-75.html>

3. Pridobljeno 10. 1. 2021 na:

<http://www.primestnice.si/vprascaronanja-in-odgovori/kolo-5200-let-najstareje-leseno-kolo-na-svetu-je-bilo-odkrito-v-sloveniji-na-ljubljanskem-barju>

4. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:

<http://www.razglej.se/wp-content/uploads/2012/07/kit.zid1.JPG>

5. Pridobljeno 10. 1. 2021 na:
<https://jernerjkitchen.com/sl/recepti/orescki/orehova-potica>
6. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
<https://medi-retina.org/>
7. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Firen%C5%A1ka_stolnica#/media/Slika:Florence_Duomo_from_Michelangelo_hill.jpg
8. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Kavovec#/media/Slika:Starr_070617-7329_Coffea_arabica.jpg
9. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Kip_svobode
10. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Organizacija_Zdru%C5%BEenih_narodov_za_izobra%C5%BEevanje,_znanost_in_kulturo#/media/Slika:Flag_of_UNESCO.svg
11. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
https://www.123rf.com/photo_90963854_a-view-of-a-street-in-the-old-city-core-in-dubrovnik-croatia-.html
12. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
<https://www.euronews.com/amp/2020/10/15/have-you-tried-these-unesco-recognised-food-and-drink>
13. Pridobljeno 18. 1. 2021 na:
<https://www.kam.si/cupa/>
14. Pridobljeno 12. 1. 2021 na:
<https://www.mklj.si/arhiv-prireditev/item/16827-kekliana-cipka>
15. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:
<https://www.psihologijazivljenja.si/minotaver/>
16. Pridobljeno 18. 1. 2021 na:
<https://www.rtvlo.si/moja-generacija/kozolec-nezgresljivi-del-slovenske-etnoloske-dediscine/348996>
17. Pridobljeno 18. 1. 2021 na:
<https://www.rtvlo.si/okolje/novice/krizi-in-tezave-slovenskih-v-eu-ju-zascitenih-zivil/364528>
18. Pridobljeno 9. 1. 2021 na:
<https://www.slovenec.org/2017/02/28/pust-zadnji-dan-mesenih-uzitkov/>

19. Pridobljeno 17. 1. 2021 na:

<https://www.worldbeeday.org/si/ali-ste-vedeli/182-panjske-koncnice.html>

20. Pridobljeno 24. 2. 2021, na

http://www.100letprve.si/mejniki/soska_fronta